

מהדורת 'קדן טלל ברכה'

שנה ט' (תשפ"ה)

אוצר פניני גאוני ההלכות והחסידות

♦ האיניו - ר"ה ♦

מאמרים נבחרים משכיות חמדה, שווים לכל נפש
מכוונים ומדוממים ככתבם וכלשונם מתוך הספרים הקדושים

זהר המבאר

הכתר והכבוד

בהוצאת ישיבת "אביד יעקב"
מוסדות "אור מאיר ושמחה" נהריה
ע"ש כ"ק אדמו"ר רבי מאיר אביחצירא זיע"א

בראש השנה הזמן
לעורר הרהור ושמחה
אוצר פניני החסידות

ראש דברך אמת
נציין אורה חסדי לפרשת השבוע
ספיר ויהלום

חגי תשרי - כנגד
מחשבת דיבור ומועשה
מילוא הדת"א

מבין אור לישרים
ירושלים - נהריה

דברי שלום | המנחם והראש של כל השנה א

מאור ושמש | המקדש ומטהר מחשבותיו במשך מ"ח השעות של ראש השנה מושך קדשה ודבקות על כל השנה א

אור המאיר | חשיבות כל רגע קטן בראש השנה א

חדושי הרי"ם | אפלו המשעבד כל השנה לתאוותיו ומדותיו והרגליו יכול לצאת מהם א

ישור דברי אמת | על האדם להעתיך שייסתלקו המסכים המבדילים בינו לבין הקב"ה א

נחלת שמעון | יתקע האדם עצמו בחזק להתחיל לעבד השי"ת א

שיחות הר"ן | יש למעט בדבור ברה"ה א

לקוטי הלכות | עקר העבודה בימים אלו הוא בפשיטות ותמימות א

תפארת שלמה | ביום א' דר"ה יש להתפלל עבור צער השכינה וביום ב' על השפעת כל טוב לכלל ישראל א

אור המאיר | ככל שמפשט מהגשמיות נצל מן הדין א

אמרי יהודה | על ידי שיאמין שיצא דינו לטובה פן יהיה א

דרכי צדק | יש לחשב בראש השנה רק מחשבות טובות א

דברי בינה | על ידי שמחה והתחזקות אין יכול הדין לחול על האדם א

שערי ארכה | המלאכים הנבראים מהתשובה ומעשים טובים בודדש אלו הם המליצים זכות ברה"ה ב

תולדות יעקב יוסף | ברה"ה יהיו המצות והתורה והתפלה ביראה יותר מאהבה ב

ישור דברי אמת | בימים נוראים מאיר 'הארת הפחדים' בלבות בני ישראל ב

מנחם ציון | חדש תשרי מסגל להשריש יראה על כל השנה ב

אמרי חיים | דרך הבעש"ט ותלמידיו להיטיב המעשים ע"י התעוררות אהבה ושמחה בשירים ונגונים לכבודו יתברך ב

מאור ושמש | אכילת הסימנים מועילה פאשר אין אוכלים בתאנה גשמית ב

יחזי יוסף | באור הפל שנה טובה 'מתוקה' ב

ספר השיחות | המלצת טוב בשמים פאשר מברכים איש את רעהו בברכת לשנה טובה ב

דברי תורה | 'עונה לחש' - מה שמברכים ולוחשים האחד לרעהו ב

אמרי פנחס | בראש השנה צריך להיות אצל ראש הדור ב

אמרי חיים | דרך הבעש"ט שנוסעים החסידים אל רבם ברה"ה ב

אור המאיר | בראש השנה הזמן לעורר הדנה ושמחה ב

דעת משה | אף שהוא יום הדין יש לשמח מאד על הקדשה וטהרה המשפעת בו למשך כל השנה ב

לקוטי שיחות | דמעות של שמחה ג

חמדת דוד | טעם שמחת הצדיקים בראש השנה ג

זכרון מאיר | המתקת הדינא קשיא על ידי אמירת תהלים ג

בן פורת יוסף | לא לסמוך על הבעלי תפלות ג

תולדות יעקב יוסף | תפלה בכונה בראש השנה מעלה את תפלות כל השנה ג

פתוחי חותם | בתחלת השנה יש להיות זהיר להתגבר על הצר, לכן נתקנו תפלות מיוחדות לתחלת השנה ג

עבודת ישראל | מנהג העולם לצעק בתפלה בימים הנוראים - העקר צריך להיות 'צעק לבם אל ה' ג

תפארת שלמה | להזכיר את אליהו הנביא כדי שיעלו התפלות לרצון ג

בית אהרן | על ידי התשובה בעת תקיעת שופר נתעלים כל העולמות ונפתחים מקורות הרחמים ג

מקור ברנח | גדל העת רצון בעת תקיעת שופר ג

תפארת עזראל | השופר הוא לשון נקמה בין ישראל לאבינו שבשמים ג

תורת שמואל | צעקה פשוטה מעמק הלב ג

דרך המלך | בתקיעות שופר נאספים גניחות כל השנה ג

סוד ישירים | כל התפלות שעתיד להתפלל במשך השנה נכללים בקול השופר ג

נטע שעשועים | התקיעות רומזים על תקיעת לב האדם בקשר אמיץ בהשם יתברך ומאיסת עניני העולם הזה ד

שם משמואל | מדרגת הרב הקדוש רבי נטע מחעלם זיע"א ד

תפארת שלמה | יש לבנו בתקיעת שופר 'חמנא אמר תקעו' וממילא כל התקונים יעלו לרצון לפניו ד

שארית ישראל | עליה ותקנו אפילו לבעלי עברות חמורות ד

באורו של חמה | נטפי געגועים והשתוקקות מלאי קבלות טובות בפרדה מהחג הקדוש ד

פני מנחם | רמז על שבת הסמוכה לב' ימי ראש השנה בפסוק 'חינו מימים ביום השלישי יקמנו ונחיה' ה

תולדות אדם | 'איש' - אנשי מעלה, 'אדם' - פחותי הערך ה

חלקת יהושע | ברגע אחד שפונים להשם יתברך יכולים לתקן הכל ו

לקוטי שיחות | 'שמים' התורה שהיא מן השמים, 'הארץ' מצות מעשיות ו

פתוחי חותם | קול התפלה מעורר קול עליון ובונה עולמות למעלה ו

בני בנימין | בקשות ותחינות בדרך רמיזה ז

שיח יצחק | הכנעת הסטרא אחרא בכח השופר ז

זקן אהרן | ערבוב השטן והשפעת קדשה על ישראל ח

ברית שלום | רמז קרנו של האיל להתעוררות מדת הרחמים ח

כתב סופר | על ידי עמל התורה זוכים לעזר ממעל לבנו לאמתה של תורה ח

דורש בעדי | למוד תורה שבפעל פה בכל עת ובכל זמן ח

ויאמר שאול | שכרו של הלומד תורה ט

גבעת פנחס | בעולם הזה אין נפרע שכר המצות וענש העברות ט

דברי חיים | מפייתת האדם מוכח שה' אחד ט

זכר דוד | שלשת הטעמים שרצה משה להכנס לארץ ט

ספיר ויהלום | הארה חסידית מן הפרשה יב

זוהר הקדוש | עם פרוש הכתר והכבוד יד

קו 'מחוברים'

שע"י ממלכת התורה עוז והדר

02-803-9999

לשאלות הלכתיות בבית ההוראה הקש 8

ראש השנה

תפארת שלמה

רבי שלמה מנדומסק זיע"א

ביום א' דר"ה יש להתפלל עבור צער השכינה וביום ב' על השפעת כל טוב לכלל ישראל

ביום א' העקר להתפלל עבור כבוד הנורא על צער גלות השכינה כנ"ל, אך ביום ב' צריך כל אחד מבני"ל לזכור פללות ישראל לעורר רחמים עליהם להשפיע להם כל טוב וחסד:

יום הדין

אור המאיר

רבי זאב וואלף מז'טומיר זיע"א

ככל שפשט מהגשמיות נצל מן הדין

תכלית הפנה עתה בר"ה, צריך כל אדם לפשט את עצמו מגשמיות עוה"ז כל מה דאפשר וכו', וידע נאמנה כל עוד שהוא מפשט יותר מהגשמיות ואינו זוכר מעוה"ז כלום ככה בורח מן הדין וכו':

אמרי יהודה

רבי יהודה לייבוש מבערזאן זיע"א

על ידי שיאמין שיצא דינו לטובה פו יהיה

איתא בשם הבעש"ט הקדוש ז"ל, שבימים הנוראים לא יעלה כלל בלב האדם שיצא דינו לרע ח"ו, רק יאמין שיצא בני טוב ובכח זאת האמונה משייך שיהיה פו:

דרכי צדק

רבי זכריה מנדל מירוסלאב זיע"א

יש לחשב בראש השנה רק מחשבות טובות

יךגיל עצמו ביומי דינא בר"ה לחשב על עצמו ועל כל ישראל רק מחשבות טובות לחיים ולשלום:

דברי בינה

רבי יצחק יעקב מבאלא זיע"א

על ידי שמחה והתחזקות אין יכול הדין לחול על האדם

והנה אבינו אב הרחמן, בראתו כי ח"ו נגזר עלינו רעות, אזי השי"ת עוזר להאדם שיוכל להתחזק עצמו בשמחה, וכאשר יש לו להאדם שמחה אזי לא יוכל כח הדין

האנשים שהם ביד לבם והם אסורים שלא יכולים לצאת לחפש, יוצאים בראש השנה לחפש:

עבודת היום

ישר דברי אמת

רבי מטלם פייבוש מז'אבריו זיע"א

על האדם להעטיר שיסתלקו המסכים המבדילים בינו לבין הקב"ה

מי שיש לו מוח בקדקדו ורוצה לעבוד השי"ת באמת וכו', וביום ר"ה כל חפצו ותשוקתו אינו רק לבקש מהשי"ת, שבהיות עתה הוא עת רצון ועת זכירה ופקדת כל רוח ונפש וכו', אולי יחוס השי"ת עלינו ויסיר מאתנו כל העננים והשכים המבדילים בינינו לבינו, ונדבק בו ית' בטהור לב ביום הזה וכו', וע"י דבקות הזה שהוא בר"ה נזכה לכל השנה בכל עניני הנהגתנו בדרך השם:

נחלת שמעון

רבי שמעון מד'אברמיל זיע"א

יתקע האדם עצמו בחוק התחיל לעבד השי"ת

ביום הזה דר"ה שהוא ראש וכלל כל השנה, בקום למשפט אלהים תהיה תקועה האמונה בלב האדם לאמר – היום אני מתחיל לעבד את השי"ת וכל מה שעשיתי עד הנה הוא פאין נגד מה שראוי לו ית' ממני:

שיחות הר"ן

רבי נחמן מברסלב זיע"א

יש למעט בדבור בר"ה

בראש השנה ביום הראשון צריכין למעט בדבור מאד מאד:

לקוטי הלכות

רבי נתן מברסלב זיע"א

עקר העבודה בימים אלו הוא בפשיטות ותמימות

עקר העבודה של כל ישראל בר"ה ויום הכפורים וכל עשי"ת הוא בפשיטות ובתמימות גמור בלי שום חכמות כלל:

ל'טונות של אור

מעלת וסגלת היום

דברי שלום

רבי שלום מב'אהין זיע"א

המח והראש של כל השנה

זקני סבא קדישא מוהר"ר מרדכי נ"ע מלעכוויטש זיע"ה היה אומר: ראש השנה דיא קאפ פון יאר, המח והראש של כל השנה, שכל השנה תלוי בו, כמאמר רז"ל גופא ב'תר רישא גריר:

מאור ושמש

רבי קלונימוס קלמן עפ"שטיין זיע"א

המקדש ומטהר מחשבותיו במשך מ"ח השעות של ראש השנה מושך קדשה ודבקות על כל השנה

ואשרי מי שהוא זוכה לקדש ולטהר עצמו ומחשבותיו ולהכין עצמו לקראת אלהינו בכל המ"ח שעות שבר"ה, שבוה ימשוך קדשה ודבקות השם על כל השנה, שיוכל להיות דבוק בנעם השם כל היום, וכל חלק מחלקי השעות שבר"ה, יתנו עזר וסעד לכל יום מימי השנה, להמליך הבורב"ה:

אור המאיר

רבי זאב וואלף מז'טומיר זיע"א

חשיבות כל רגע קטן בראש השנה

רגע קטן מיום השנה מחזיק בתוכה הרבה משנה הבאה, ואם יכאב בראש, יתפשט הכאב לכמה ימים ושכונות הכלולים בזאת הרגע והשעה, ככאב הראש שנתפשט בפרטי האיברים, ונמצא ברגע קטנה מר"ה שישב ודומם, יאבד טובה הרבה:

חדושי הרי"ם

רבי יצחק מאיר מגור זיע"א

אפלו המשעבד כל השנה לתאוותיו ומדותיו והרגלו יכול לצאת מהם

בר"ה יצא יוסף מבית האסורים וכו'. שהנגדה הישראלית נקראת יוסף, יוצאת מבית האסורים בר"ה, שאפלו אותם

נגונים

אמרי חיים

רבי חיים מאיר מוויז'ניץ זיע"א
דרך הבעש"ט ותלמידיו להיטיב
המעשים ע"י התעוררות אהבה ושמחה
בשירים ונגונים לכבודו יתברך

היטיבו נגן בתרועה. הפרוש לאחזו בדרך
שגלו הבעש"ט ותלמידיו הק' אשר
הראו לנו אפן חדש בעבודתו ית', דהינו כי
גם 'בתרועה' ביום הדין, אפשר להיטיב'
המעשים ולחזור בתשובה בדרך נגון, כלומר
ע"י התעוררות אהבה ושמחה בזמירות ושרים
ונגונים לכבודו ית':

סימנים

מאור ושמש

רבי קלונימוס קלמן עפשטיין זיע"א
אכילת הסימנים מועילה כאשר אין
אוקלים בתאנה גשמית

והנה כשהאדם רוצה לבנון פנ"ל, הוא
מחייב להפשט עצמו מכל התאוות,
דהינו למשל באוכל רבאי ורוצה לבנון
לציון וסימן שלמעלה ולהמשיך דגמתו
לתפא, צריך למשוך עצמו שלא לאכול
לתאנה גשמית וכו', משא"כ באוכלו לתאנה
גשמית שאז אינו פועל כלום להמשיך
דגמתו לתפא:

ויחי יוסף

רבי יוסף מפאפא זיע"א

באור הכפל שנה טובה ו'מתוקה'
כשמבקשים 'שנה טובה', מתפללים שיהיה
גם בו 'מתוקה', שלא ישלח
הטובה ע"י הסתר, אלא שנופה לחזות עין
בעין נעם הטוב, והינו 'מתוקה':

ברכת לשנה טובה

ספר השיחות

רבי יוסף יצחק מליובאוויטש זיע"א

המלצת טוב בשמים כאשר מברכים
איש את רעהו בברכת לשנה טובה
שני מלאכים מלוים את האדם, וכשהם
שומעים שכל ישראל מברכים איש
את אחיו בר"ה אחר תפלת ערבית בברכת
'לשנה טובה תפתח ותחתם' בטהר הלב -
עולים הם למעלה להמליץ טוב ולהפציר על
שנה טובה ומתוקה (תש"ה עמ' 1):

לשלט בו ח"ו, כי על ידי השמחה הוא
ממתיק בח הדין מעליו:

שיערי ארכה

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

המלאכים הנבראים מהתשובה ומעשים
טובים בחדש אלול הם המליצים זכות
בר"ה

יודוע דכל התורה והתשובה ומעשים
טובים שעושה האדם נבראים
מהם מלאכים טובים, ואלו הם המלמדים
זכות על האדם באמת. וכיון שישוב האדם
בתשובה באלול וירבה במעשים טובים הרי
הוא מרבה במלאכים טובים, והמה מלמדים
זכות עליו בר"ה, וקמים לנגד כל המשגיגים
והמקטרגים עליו, ואין לה רוח גדול מזנה:

יראה

תולדות יעקב יוסף

רבי יעקב יוסף מפולנאה זיע"א

בר"ה יהיו המצות והתורה והתפלה
ביראה יותר מאהבה

קבלתי ממורי מה שהזהירו חכמי הקבלה
בכל מצוה ותורה ותפלה שיהיה
בדחילו ורחימו, שהיא אהבה ויראה, מכל
מקום בר"ה הפך, שיהיה היראה יותר מן
אהבה:

ישר דברי אמת

רבי משולם פייבוש מזאבניו זיע"א

בגמים נוראים מאיר הארת הפחדים'
כלבות בני ישראל

בגמים נוראים מאיר השי"ת לעמו הארה
עצומה לרבך בו, רק שהיא הארת
הגבורות והפחדים, לא כמו בשבתות וגמים
טובים שהם מצד החסידים:

מנחם ציון

רבי מנחם מענדל מרימנוב זיע"א

חדש תשרי מסגל להשריש יראה על
כל השנה

החדש הזה מסגל להביא האדם לידי יראה
ופחד, ובפרט בתחלת החדש שהוא
'ראשית חכמה יראת ה', וע"י שיש יראת
ה' על פניו בחדש הזה לא יסוג אחור ממנו
כל ימות השנה:

דברי תורה

רבי חיים אלעזר ממזנקאטש זיע"א

'עונה לחש' - מה שמברכים ולוחשים
האחד לרעהו

מה שאומרים 'וכל מאמינים שהוא עונה
לחש', הינו מה שמלחשים ומברכים
בני"ז זה לזה אחד את חברו, וזהו ית"ש
עונה ומושיע כפי דברי ברכתם:

צדיק

אמרי פנחס

רבי פנחס מסוריץ זיע"א

בראש השנה צריך להיות אצל ראש
הדור

ראש השנה הוא הראש של השנה, בסוד
עולם שנה נפש, וכיון שהוא ראש
צריך אדם להיות אצל ראש הדור, לבן
המנהג לנסע על ר"ה לרבו:

אמרי חיים

רבי חיים מאיר מוויז'ניץ זיע"א

דרך הבעש"ט שנוסעים חסידים אל
רבם בר"ה

דרך הבעש"ט, אשר חסידים נוסעים אל
רבם להסתופף בצלו בר"ה יום הדין
הגדול והנורא, והוא יתקן נפשם ונשמתם
יעזור אותם לתשובה על חטאם בכל ימות
השנה (פרשת שופטים עהפ"ס וכתב לה):

שמחה

אור המאיר

רבי זאב וואלף מז'יטומיר זיע"א

בראש השנה הזמן לעורר תודה ושמחה

וכאמת לא עתה בר"ה עת הבכיה, ועקר
התשובה הוא טרם יבואו ימים
האדירים, בזמן שידו פתוחה לקבל שבים,
ימי רצון שלשים יום מחדש אלול, שאז
הוא זמן תשובת השנה ועת לכבות, ולא
עתה בר"ה, היום קדוש הוא לה, וצריכיני
לעורר חדוה:

דעת משה

רבי משה אליקים בריעה מסוריץ זיע"א

אף שהוא יום הדין יש לשמח מאד על
הקדשה וטהרה המשפעת בו למשך כל
השנה

שופר, אשר עי"ז נתעלים כל העולמות ממטה למעלה, וכשעושה כך אזי מחדש הש"ת לבו ליראתו ומביא לזה העולם כל האורות עליונים, ונפתחים מקורות הרחמים:

מקור ברוך

רבי ברוך מסערט זיע"א

גדל העת רצון בעת תקיעת שופר

זקני הרב הצדיק מרוזין זיע"א אמר פעם: אלו היו יודעים איזה עת רצון הוא בשעת תקיעת שופר היינו מחזיקים ברגע זה בשתי ידיים כדי שלא יעבר:

תפארת עזיאל

רבי עזיאל מייזליט זיע"א

השופר הוא לשון נסתר בין ישראל לאבינו שבשמים

נתגלה לי בחלום ענין תקיעת שופר, כמו שני אהבים או בן ואב שאינם רוצים שידעו מה שאחד כותב לחברו ויש להם לשון נסתר שאינו ידוע לשום אדם רק לאב ולבן:

תורת שמואל

מוהר"ש מליובאוויטש זיע"א

צעקה פשוטה מעמק הלב

התקיעה בשופר, בחינת קול פשוט, שהיא צעקה פשוטה מתוך ועמק לבבו על היותו נפרד מה' אהד:

דרך המלך

רבי קלונימוס סלמיש מפסיצנא זיע"א

בתקיעות שופר נאספים גניחות כל השנה

אינדישער קרעכץ איז אין הימעל זעהר טייער [אנחה יהודית חשוכה מאד בשמים], אם בא מפנימיות הלב וכו', ובתקיעות שופר נאספים כל גניחות של כל השנה:

סוד ישרים

רבי גרשון העניף מראדוין זיע"א

כל התפלות שעתיד להתפלל במשך השנה נכללים בקול השופר

בזה הקול פשוט מהתקיעה נכללים כל הצעקות והתפלות מצרכי אדם כל השנה, אף שאינם עכשו כלל בהבנת תפיסתו מה שיבקש אה"כ בכל השנה:

תולדות יעקב יוסף

רבי יעקב יוסף מפולנאה זיע"א

תפלה בכונה בראש השנה מעלה את תפלות כל השנה

ואם מתפלל בר"ה בכונה, מעלה כל התפלות של כל השנה, שחרית לשחרית ומנחה למנחה וכו':

פתוחי חותם

רבי יעקב אביחציקא זיע"א

בתחלת השנה יש להיות זהיר להתגבר על היצר, לכן נתקנו תפלות מיוחדות לתחלת השנה

עקר כל דבר הוא בכניסתו, כמו שאמרו הראשונים ז"ל דבתחלת השנה יהיה זהיר האדם בתשובה ובתפלה כראוי, כדי שיתגבר על יצרו בתחלת הענין ועזרהו יוצרו, וכן יהיה תמיד. ולפיכך נתקנו תפלות משנות לתחלת השנה וכו', וכל זה כדי שיהיה אדם זריז בתחלה, כמו שאמרו רז"ל קדמה לרשיעא עד לא יקדמנך (פרשת בא):

עבודת ישראל

רבי ישראל מקוויניץ זיע"א

מנהג העולם לצעק בתפלה בימים הנוראים - העקר צריך להיות 'צעק לבם אל ה'

מה שכתוב בשו"ע להתפלל בימים הנוראים בקול רם, אינו פונתם ח"ו כמו שנהגין העולם לצעק בתפלות שמונה עשרה ולהרים קולם וכו', רק העקר שיהיה 'צעק לבם אל ה' בקול רם ולהגביה לבו אל ה':

תפארת שלמה

רבי שלמה מדודסק זיע"א

להזכיר את אליהו הנביא כדי שיעלו התפלות לרצון

אמר אדמו"ר הרה"ק רבי מאיר מאפסא זי"ע כי צריך בימים הקדושים לזכור אליהו הנביא שיעורר האבות ויעלו התפלות לרצון (פרשת ראה ד"ה כי אם):

תקיעת שופר

בית אהרן

רבי אהרן מסקלין זיע"א

על די התשובה בעת תקיעת שופר נתעלים כל העולמות ונפתחים מקורות הרחמים

ועקר הוא התשובה שהאדם עושה בימים הנוראים האלו, וכשיטא בעת תקיעת

הגם שהוא יום הדין, מ"מ נמשך ממנו קדשה וטהרה על כל ימות השנה וכו' ובודאי יש בו שמחה ג"כ. וזכורני פד הוינא טליא הייתי תמיד מתמה עצמי על כבוד הרה"ק אדמו"ר זצלה"ה (המגיד מקוויניץ זיע"א) שבר"ה היה שמח למאד וכו', אמנם הוא הדבר אשר דברנו, מחמת שהוא ראשית השנה יורד בו קדשה וטהרה וכל טוב לכל ימי השנה:

לקוטי שיחות

רבי מנחם מנדל מליובאוויטש זיע"א

דמעות של שמחה

רבנו הזקן אמר פעם שבלי ל"ה צריכה להיות העבודה בשמחה וכו', ושאלוהו: כיון שבר"ה צריך להיות עבודה בשמחה, למה הוא, רבנו הזקן, בוכה, והשיב רבנו הזקן שבכיתו היא בדמעות של שמחה:

חמדת דוד

רבי דוד צבי מנייטטאדט זיע"א

טעם שמחת הצדיקים בראש השנה

וזהו הענין שהצדיקים יש להם שמחה מן יום הדין, מפני שאז יכולים לקבל יראת שמים. אבל אצל אנשים פשוטים הוא פחד, שסוברים שדין יורד:

תהלים

זכרון מאיר

רבי מאיר מבלוז'וב זיע"א

המתקת הדינא קשיא על די אמירת תהלים

'דיני קשיא' עולה מספר 'תהלים', רמז שבזה שישאל עם קדושים מרבים באלו הימים באמירת תהלים זה ממתיק כל הדיני קשיא:

תפלה

בן פורת יוסף

רבי יעקב יוסף מפולנאה זיע"א

לא לסמוך על הבעלי תפלות

שמעתי ממורי זלה"ה מושל על בעלי תפלות בימים נוראים, שלא יסמכו עליהם בני העולם רק ושתדל כל אחד להתפלל בכונה בעצמו:

התנועה בכאור"א כפי מהותו בצד מה:

תפארת שלמה

רבי שלמה מרדומסק זיע"א

יש לכוון בתקיעת שופר רחמנא אמר תקעו וממילא כל התקונים יעלו לרצון לפניו

ואם באנו לכוון פונת השופר המזכרין במקובלים ובשאר ספרים הקדושים לא יספיק הזמן, לכן מוטב שלא לכוון רק פונה זו רחמנא אמר תקעו וממילא כל התקונים נעשים ועולים לרצון לפניו:

טאריית ישראל

רבי ישראל דב מוויילעדיניק זיע"א

עליה ותקון אפילו לבגלי עברות חמורות

על ידי תקיעת שופר יכול להיות עליה ותקון אפילו לבגלי עברות חמורות רח"ל:

שם משמואל

רבי שמואל מסוכטשוב זיע"א

מדרגת הרב הקדוש רבי נטע מחעלם זיע"א

וכמו שספר כ"ק אבי אדמו"ר זצלה"ה הכ"מ, שהרה"ק רבי נטע מחעלם ז"ל היה יורה"כ פלובלין אצל הרבי זצלה"ה, ולא נכנס לבית המדרש כל יורה"כ, רק ישב מבחוץ באבן דומם, ואמר הרבי ז"ל מלובלין שפך היתה הפונה בבריאת העולם:

האדמו"ר מקוצק זיע"א בעת התפלות והתקיעות ללא שום תנועה

וספר כ"ק אבי אדמו"ר זצלה"ה שהוא התפלל ר"ה בקאצק בחדר מיוחד הנסמך לביהמ"ד, שבחדר ההוא התפלל תמיד כ"ק זמני זצלה"ה, וראה אותו בעת התפלות והתקיעות כמו עמוד בלי שום תנועה, רק פניו היו בוערות כלפידים. ונראה שהתקיעות מעוררין זה, באשר באין מפנימיות הלב בלתי תנועת ה' מוצאות הפה, ע"כ בכחם לעורר ג"כ בחינה זו שהיא למעלה מן

נטע שיעטונים

רבי נטע מחעלם זיע"א

התקיעות רומזים על תקיעת לב האדם בקשר אמיץ בהשם יתברך ומאיסת עניני העולם הזה

הצדיקן טרם ירד לשוטט בעולם ולרגל בתענוגי עוה"ז, צריך לתקע בלבו יחודו ואחדותו ית', לקשר עצמו בקשר אמיץ בו ית', וזה נקרא 'תקיעה', פרוש תקוע ל"ה. ואחר כך יורד לעמקי תהום עוה"ז, וזה נקרא 'שברים', שמשבר וממאס במעשי הגשמי. ועל ידי זה מעורר כח הרוחני שיש בכח עוה"ז, וזה 'תרועה', לשון התעוררות וכו', וממאס ומשבר מעשי הגשמי ועולה משם אליו ית"ש, וזה 'תקיעה', שאף מתענוגי עוה"ז תקוע בלבו יחודו ואחדותו ית"ש באשר היה בתחלה קדם ירידתו בעוה"ז:

פרשת האזינו

שבת הסמוכה לראש השנה

באורו של חמה

רבי חיים מאיר מוויז'ניץ זיע"א

נפטי וגעגועים והשתוקקות מלאי קבלות טובות בפרדה מהחג הקדוש

עכשו אנו עומדים בנעילת החג, אני חושב שאין כמעט יהודי שבכמים הקדושים הללו לא ערף חשבון הנפש על מצבו, א קרעקץ גגעבין און א בענקעניש [=התאנח והתגעגע] להשם יתברך ולעבודתו.

מ'האט געכאפט א ברי' נחטפו להב אש], חטף קצת דבקות בהשם יתברך, ובקש ממנו יתברך שיעזר גם להלאה להתקרב אליו ביתר שאת, ובהתעוררות וההתלהבות ישארו לנצח ולא ילכו להם. וגם עד הנה בקש כל הזמן שיוכל להתקרב אליו יתברך.

וכעת מוסיף מבקש ומעתיר, ואומר: 'רבונו של עולם, תן לי עוד קצת חמימות, שהחמימות שיש לי לא תתקרר כל כך מהר, כי רצוננו לעשות רצונך, ברצוננו להיות ערליף, אנהנו רוצים, רק שאור שבעסה [-מעכב].

ושוב מבקשים עוד ועוד: 'רבונו של עולם, תן לנו עוד קצת דעת ושכל, שהתעוררות לא תתקרר והחמימות

לא תבכה, רק נזכר תמיד מה שהבטחנו'. כי הרי אלמלא הקדוש ברוך הוא עזרו לא יכול לו, בלי עזר השם יתברך לא יכולים להתגבר על הבעל דבר כלל וכלל.

באור הפסוק 'עוד מעט ואין רשע'

ובזה יש לפרש הכתוב 'עוד מעט ואין רשע' (תהלים לו ז), מבקשים מהשם יתברך: רבונו של עולם, הרי בתוככי כל יהודי יש 'מעט ואין רשע', מקום מעוט ששם 'אין רשע', שלא נפגם כלל, ונא, רבונו של עולם, 'עוד' תן לנו, 'נאף צי געבין', שלא נסתפק ב'מעט' שיש לנו, אלא נוכל להתגבר עוד הרבה הרבה על הכלי עולם הזה, ולהתדבק בך הייליגען באשעפער'.

ובקשה זו חשוכה מאד אצל השם יתברך בראותו גדל הגעגועים וההשתוקקות הטמונה בתוככי היהודי, וה'רצון' החזק שלו שרוצה תמיד עוד ועוד: 'אני רוצה עוד קצת', 'אני רוצה עוד קצת תענוג ועוד קצת קדשה וטהרה', 'אני רוצה להוסיף עוד' ו'עוד', ואיני רוצה לשפח ההתעוררות שהיה לי.

באור הפסוק 'הבן יקיר לי אפרים אם ילד שעשעים' | גדל הגעגועים ואהבת הקב"ה לעם ישראל

ובזה יש לפרש הפסוק שלפנינו: השם יתברך אומר: 'הבן יקיר לי אפרים

אם ילד שעשעים' (ירמיה לא ט), 'מיין טיייערער זוהן', 'א גיטער זוהן', 'מיין לעכטיגער זוהן', 'כי מדי דברי בו', מד"י בגימטריא דין, כשה'דינים' מתחילים לדבר ולקטרג עליך, הרי 'זכר און פרונו' אופיר בעצמו את ה'עוד', מה שהנך רוצה 'עוד' ו'עוד', וכסדר הנך עומד מבקש ממני: 'תן לי עוד', 'תן לי עוד'. 'על כן המו מעי לו', בשביל כך אני אוהב אותך כל כך מאד.

[ועוד] כי רחם ארחמנו נאם ה', 'רחם' מלשון 'אהבה', כי 'אוהב' אהה 'לשיח' מהשם יתברך [נאם ה'], לומר שירות ותשבחות לקל חי, ולשיח מגדלות הבורא נוראותיו ונפלאותיו גדולתו וטובו ואהבתו אלינו.

כי 'הלואי היה לנו א צענטיל [עשירית] כזה אהבה להשם יתברך ממה שיש להשם יתברך אלינו, ודבורים אלו הוא חיותך. ובשביל כל הנ"ל אני אוהב אותך איך שאתה נראה, ואכן אמן לך מתנה שאכן תוכל מעתה להתגבר יותר על יצרך ולהתקרב אלי ביתר שאת ועו.

המתקת הדינים מחמת הגעגועים לשבת קדש

והנה בשנה זו שיצאנו מיום הדין מיד ליום השפּת, וביום הדין עצמו הנה

בחובות הלכות שחכם אחד אמר לתלמידיו שהיו עובדים את השם יתברך בתורה ומצות, עתה יש לכם לחוש שלא תפלו לדבר היותר גדול מן החטא. ושאלו מה היא, וענה להם היא הגאונה. הרי שעל ידי מעלות יוכל להגיע חס ושלוש לגאונה היותר גדולה מהחטא.

מעשה נורא מהחזוה מלובלין זיע"א

וכמו ששמעתי בשם הרבי מלובלין זצלה"ה זי"ע. שפעם אחד היה הרבי זצ"ל מצפה מאד שהגאולה שלמה יהיה באותה השנה ולא עלתה. ואמר להרב הקדוש היהודי זצלה"ה זי"ע, שאנשים הפשוטים כבר עשו תשובה גמורה, ומצדם היה יכול להיות הגאולה, אך עקר העפוב היה מאנשי מעלות, כי קשה להם לבוא לידי שפלות מחמת המעלות שיש בהם, ואי אפשר להם לבוא לידי תשובה גמורה.

אצל איש נאמר שלא ישכחך ואצל אדם יתאמץ בך

ועל פי זה נחא כאן. שאצל איש נאמר 'שלא ישכחך', ואצל אדם נאמר 'יתאמץ בך'. כי אותן הפעלי מדות שנקראים 'איש', צריכין לבל לשכח אפלו רגע מלהסתפל בגדלות הבורא ורוממותו, ועל ידי זה יוכלו לבוא לידי שפלות ונמיכות רוח.

ואצל בני אדם נאמר 'יתאמץ בך'. פי הם האנשים ההולכים בשוק כל היום מלא תאות ומחשבות זרות, ומדמים בעצמם שהם באפס תקנה. ולהם צריך לאמץ ולחזק לקרבם אל השם יתברך.

הרמז בלשון הפסוק 'האזינו השמים ואדברה ותשמע הארץ אמרי פי'

ועל פי זה נוכל לפרש. האזינו השמים ואדברה, כשתרצה לכנס אותן אשר הם בבחינת 'שמים', בעלי המעלות. אזי ואדברה, תדבר עמהם דברים קשים בגידים - שיראו לבל לשכח להסתפל בגדלות השם יתברך ועל ידי זה יבואו לנמיכות רוח ושפלות.

ותשמע הארץ, לשון אספה, וישמע שאול (שמואל א' טו ד). כשתרצה לאסוף אנשים שהם בבחינת 'ארץ'. אמרי פי, אמירה רכה לחזק אותם באמונת השם יתברך. וששם יתברך רוצה בהתקרבות אליו ואינו בא בטרוניא עם בריותיו כו' כנ"ל:

מי שיש לו מעלות, ואדם הם פחותי ערך אנשים שפלים.

לבעלי המעלות קשה להגיע לשפלות ונמיכות הרוח

ואותן אנשים אשר יש להם מעלות, קשה להם לבוא לידי מדת ענוה והשפלות ונמיכות רוח, מחמת מעלות אשר בקרבם. ואדרבה באים לידי גסות רוח והתנשאות, ותועבת ה' כל גבה לב. וכעבור זאת השם יתברך נתרחק מאתם, ועל ידי זה יוכלו לפל חס ושלוש לשאול תחתית.

לכן עליהם להתמיד ביתר שאת בזכירת גדלת הבורא

ולזה צריכים שיזכרו תמיד בגדלות הבורא יתברך שמו ועל ידי זה יפירו שפלות עצמם. כמו שכתב הרמב"ם ז"ל פ"ב מיסודי התורה: בשעה שיתבונן כו' ואז יראה שהיא בריה קלה ושפילה ואפלה לפני תמים דעים כו'.

פחותי הערך מדמים בנפשם שאין להם תקנה ויש לחזקם שמבטחים אנו שבכח כל איש מישראל להתקרב לקדשה

אבל אנשים ההולכים כל היום בשוק ומלאים תאות והרהורים רעים, לאותם מדמה להם היצר הרע להפוך, שהם באפס מה מהתקנה ואין להם תקנה חס ושלוש.

ולאותן אנשים צריך לחזק ולאמץ ברבים כושלות ולומר להם כי אנו מבטחים לבל ידח ממנו נדח, ואפלו בהרהור תשובה שילכו בתמידות בתרטה ועזיבת החטא וקבלת הטוב על להבא, יוכלו לכבס את עוונותיהם על ידי זה ולקרב הכל אל הקדשה.

'אלקי יעקב' - שם ה' נקרא על אותם שהם בבחינת יעקב | דבר חלק נוח להתכבס במהרה

ולכן נקרא אלהי יעקב, בבחינת יו"ד עק"ב, שאפלו אותן הנמוכים והשפלים הנקראים בבחינת יעקב, נקרא עליהם שם אלהי. וגם איתא במדרש רבה (בר"ד פס"ה טו) על פסוק 'ואנכי איש חלקי' (בראשית כו יא), כי דבר חלק נוח להתכבס במהרה על ידי דבר קל. ולזה צריך לחזק אותם 'פי אני ה' לא שנית ואתם בני ישראל לא כליתם' (מלאכי ג ט).

הגאונה יותר גרועה מן החטא

אבל אותן הפעלי מדות ומעלות, שדומים בנפשם שהם עוסקים בעבודת ה', יקשה להם לבוא לידי שפלות. כמו דאיתא

להם לישראל תשוקה וגעגועים עזה להפנס ממנו ליום השבת, פי הרי בשבת כל דינין מתעברין מנה, אומר השם יתברך: על פן אני אוהב אתכם וממתיק הדינים מעליכם.

וזה מה שאמר הפתוב: 'הבן יקר לי, ידעו זיסער זוהן שלי, ב"ן בתשבון ו' פשוטה בגימטריא שב"ת, שיש לה כל כך הנאה מהשבת, שהנך מצפה אליה כל כך, ה'שבת' כל כך 'יקרה' בעיניך. ולכן: 'אזכרנו', אזכר אותך ואהב אותך.

יעזור לנו הבורא כל עולמים באלו הימים מראש השנה ליום הקדוש הבא עלינו לטובה, שיפנס בנו רוח טהרה ממקום שלא נשפח את שהבטחנו, ונוכל לקיים ההבטחות. ונזכה לחתימה טובה ביום הקדוש, לפעל שנה טובה ומברכת ברוחניות ובגשמיות, רפואות וישועות, ואלו שאין להם בנים יפקדו בזרע של קימא, ושיהיה שנה טובה ומתוקה אמן:

פני מנחם

רבי פנחס מנחם מגור זיע"א

רמז על שבת הסמוכה לב' ימי ראש השנה בפסוק 'חיינו מימים ביום השלישי' קמנו ונחיה

כ"ק אדמו"ר הלב שמחה ו"ל אמר רמז על שבת הסמוכה לשני ימים של ראש השנה: 'חיינו מימים ביום השלישי קמנו ונחיה' (הושע ו ב).

ויש להעמיק ברמז זה כמה שלא השפילו רבים בעקר פונתו, שהרי מקרא נדרש לפניו ולאחריו, בפסוק קדם כתיב 'לכו ונשובה אל ה' כי הוא טרף וירפאנו יך ויחבשנו, ובפסוק שאחריו כתיב 'ונדעה נרדפה לרעת את ה', והינו שייכולים לזכות לסגלת אלו שלשה הימים על ידי קיום מה שכתוב בפסוק קדם ובפסוק אחר כך. (שבת תשובה תשנ"ד ד"ה משוך חסדך):

רמזי התשובה בפרשת האזינו

תולדות אדם

רבי יהושע מאוסטרובא זיע"א

'איש' - אנשי מעלה, 'אדם' - פחותי הערך

אשרי איש שלא ישכחך וכן אדם יתאמץ בך (מוסף לר"ה). שמעתי מאבי אדוני מורי ורבי זצלה"ה זי"ע, פי 'איש' נקרא

חלקת יהושע

רבי יחיאל יהושע מביאלא זיע"א

ברגע אחד שפונים להשם יתברך יכולים לתקו הכל

האזינו השמים. על פי אמרי קדש אבי זקני בן היוד הקדוש זצלה"ה הרב הקדוש רבי ירחמיאל מפשיסחא זי"ע, שהראה לחסידיו שנתקלקל המורה שעות, והטה מעט את השער [די האר] של השעון, והלך הכל בסדר. וזה למוד שברגע אחת פונים להשם יתברך יכול הכל תקן וכו'.

וזה אם יהיה נדחך בקצה השמים (דברים ל ט), לרמוז אף שנדח מהקדושה, אף בנטיה אחת יכול לתקן בכל העולמות. וזה בקצה השמים - ומשם יקפצך, יכול הכל לתקן ולאסוף אל הקדושה כל מה ששקלקל.

וזה מרמוז: פי שם ד' אקרא (לב א), אם אדם פונה עצמו להשם יתברך, אז הו גדל לאלמינו, יכול ברגע אחת להגיע למדרגה ישראל מפרנסין לאביהן שבשמים (והו ח"ג ז). וזה ארפין שמים לסיני (פייט לחג השבועות) - שביכלת איש ישראל אף שהוא במדרגה נמוכה, לתקן הכל שהשמים יציתו לו.

הרמז בפסוק 'האזינו השמים ואדברה'

וזה האזינו השמים, שאיש ישראל צריך להאזין ולהתבונן בשמים של עצמו, שנמצא בו שיפנה עצמו להשם יתברך, ואז יהיה בבחינת ואדברה - ויהי האדם לנפש חיה (בראשית ב ז) ומתרגם 'רוח ממללא'. ובהזו תקן נפשו, ואז ותשמע הארץ אמרי פי - יקבץ הכל להקדושה אמן בן יהי רצון:

האזינו השמים גו' ותשמע הארץ גו' (לפי שהיה משה קרוב לשמים לפיכך אמר האזינו השמים, ולפי שהיה רחוק מן הארץ לפיכך אמר ותשמע הארץ, ספרי) (לב א)

לקוטי שיחות

רבי מנחם מענדל מליובאוויטש זיע"א

'שמים' התורה שהיא מן השמים, 'הארץ' מצות מעשיות

אדמו"ר הזקן מפרש (לקו"ת האזינו עד, ב) הפתוח האזינו השמים גו' ותשמע הארץ גו' - דשני הענינים ד'שמים' ו'ארץ' ישנם בעבודת השם: 'שמים' קאי על התורה, 'שהתורה היא מן השמים' (מן השמים דברתי גו'), ו'הארץ' היא מצות מעשיות

בפעל ממש (שרב המצות ככלן קיימן הוא בדברים משמיים וארציים).

עבודה בבחינת 'קרוב' ובבחינת 'רחוק'

ולכאורה, לפי זה צריך באור: כיצד אפשר לבאר את מאמר הספרי הנ"ל, שמשה היה רחוק מן הארץ, לפי פרוש אדמו"ר הזקן ד'ארץ' קאי על המצות?

יש לומר הבאור בזה: על פי פרוש הפשוט, ש'שמים' מורה על ענינים רוחניים ו'ארץ' מורה על ענינים ארציים - הרי הרחוק מן הארץ הוא ענין של שלילה בלבד, שהאדם מרחק ומשלל מענינים ארציים.

אבל לפי פרוש אדמו"ר הזקן שגם 'ארץ' מורה על ענינים רוחניים, צריך לומר, שגם ענין ה'רחוק' אין תכנו שלילה ונתוק, אלא הא גופא הוי דרך בעבודת השם, דהינו, שבעבודת ה' בעניני 'ארץ' (מצות) היא בבחינת 'רחוק'.

הסברת הענין: העבודה בבחינת 'קרוב' ענינה - שהאדם מרגיש קרובו לה, והינו כשמיין ומשיג בשכלו גדלות האפל, וכן מרגיש בנפשו אהבת השם וכו'.

והעבודה בבחינת 'רחוק' היא קבלת על מלכות שמים, דגם כשחסר בעבודת המחין והמדות - שדעתו קצרה להבין בגדלות האפל ועדין לא הגיע לכה שלבו יתעורר באהבה להשם וכו', כך שהוא מרגיש את עצמו 'רחוק' מהשם - מפל מקום, הוא עובד עבודתו מתוך קבלת על מלכותו יתברך.

למוד התורה - בחינת 'קרוב'

וזה הפרוש (הפנימי) ב'קרוב לשמים (תורה) . . רחוק מן הארץ (מצות) - בעבודת השם גופא:

על ידי למוד התורה נעשה 'יחוד נפלא' של שכל האדם ותחמתו יתברך, עד שנעשים לאחדים ומיחדים ממש מפל צד ופנה, כי כשהאדם מבין ומשיג דברי תורה כדבעי, הרי הדברי תורה שלמד מתאחדים עם שכלו והיו לאחדים - וזהו 'קרוב לשמים', שנגוגע לשמים - תורה - צריך האדם להיות 'קרוב', שתפיסת דברי תורה היא בדרך 'קרוב'.

קיום המצות - בחינת 'רחוק' וקבלת על

מה שאין בן מצות, הרי המכונן העקרי הוא - קבלת על מצות. שלכן עקר

ענין המצות הוא - לא פונת המצות - שעל ידה מרגיש האדם שיכותו להמצוה והתועלת וכו' שיש בעשייתה - אלא - מעשה המצות, כי דוקא בהעשייה בפעל בא לידי בטוי דעושה מפני 'וצונו', בטול האדם להקדוש ברוך הוא וקבלת עלו יתברך.

וזה הפרוש ב'רחוק מן הארץ' על פי הפרוש שקאי על מצות - שהעבודה של 'ארץ', קיום המצות, צריך להיות בדרך 'רחוק', העבודה דקבלת על.

רמז שני הרכים בפסוק 'דרשו ה' בהמצאו קראהו בהיותו קרוב'

ולפי זה יש לומר עוד, ששני דרכים אלו הן כנגד שני הענינים שנתמזו בפסוק 'דרשו ה' בהמצאו קראהו בהיותו קרוב' (ישעיה נה ו) (שעליו אמרו בגמרא ראש השנה יח, א 'אלו עשרה ימים שפיין ראש השנה ליום הפורים):

'דרשו ה' בהמצאו' - שהיא דרישת האדם באשר הקדוש ברוך הוא הוא (ק) 'מצוי לו', אבל אין עדין הרגשה של קרוב וגלוי אל האדם - היא על דרך העבודה דקבלת על, שהאדם מרגיש עצמו 'רחוק' מהשם, אלא שמקבל עליו עלו יתברך.

מה שאין בן 'קראהו בהיותו קרוב' - היא העבודה באפן של 'קרוב' וגלוי, שהאדם מתנגע בשכלו להבין נכמתו יתברך, עד שנעשה 'יחוד נפלא' כנ"ל.

וכמבאר גם בתניא (סוף פרק לו) בטעם ש'עסק התורה נקראת בלשון קריאה' . . שעל ידי עסק התורה קורא להקדוש ברוך הוא לבוא אליו כפיכול האדם הקורא לתברו שיבא אליו ויבין קטן הקורא לאכיו לבא אליו להיות עמו בצותא תדא' (וכמו שמבאר שם ש'קריאה' זו היא על ידי התורה דוקא) - על דרך המבאר לעיל בפרוש 'קרוב לשמים' (חל"ד עמ' 205-204):

כי שם ה' אקרא הו גדל לאלהינו (לב א)

פתוחי חותם

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

קול התפלה מעורר קול עליון ובונה עולמות למעלה

בזה בא להודיע להם, דעל ידי קריאתנו שאנו מזכירין ומבכרים ה', על ידי זה נעשים פעולות למעלה. ובא להזהירם ולומר

פוחתים את פיהם בקדושה ובטהרה וגו' עונים באימה ואומרים ביראה. אז, כשיהיה כד, מצא מין את מינו ונעור, דהקול התחתון מעורר הקול העליון, אבל אם הקול התחתון פגום לא שיף שיעורר קול העליון, דמה לתבן אצל הבר.

והנה מזה תבינו דבגנן ותקון העולמות בזה תלוי, לכן הזהירו מאד ביראה וקדושה כדי להרים בפרום קולכם, וזהו הבר גדל לאלהינו, עשו הקריאה בקדושה ובטהרה כדי שתתנו גדל לאלהינו ויתקנו עולמות העליונים:

תחלה, ומזה תדעו ותבינו דהעקר תלוי בפה.

הרמז בלשון הפסוק

וזהו שאמר **כי שם ה' אקרא**, כלומר, כשאני למטה קורא ה' בכרכה ותחלה, אז באותה שעה מתעוררים המלאכים למעלה והבו גדל לאלהינו. והנה הבר גדל לאלהינו גימטריא הם המלאכים עם הכלל. וכיון דהכי הוא, אם בן פשוט הוא דהפה הוא העושה הכל.

כדי שיוכל הקול לתקו צריך שיהיה בקדושה

אך צריך קדושה ויראה וכונת הלב כראוי, דומיא דמלאכים שנאמר בהם וכלם

להם, אל יקל בעיניכם אמירת הברכות והתפללות, ותאמרו מה ממשות יש בדבור בעולמות עד שמכחו יהיו נבנים עולמות עליונים. פי נהפך הוא, פי אדרבה הדבור הוא העקר, פי למעלה הרוחניות היא העקר והגשמיות בטלה ומבטלת.

ותדעו כי כן הוא האמת, שהרי משרתי עליון אין להם אלא שבח הפה, כמו שנאמר (ישעיה ו א) 'וקרא זה אל זה ואמר קדוש קדוש קדוש קדוש ה' צבאות', וכן הוא אומר (חזקאל ג יב) 'ברוך כבוד ה' ממקומו', הרי פשוט דכל עבודתם אינה אלא בפה. והם בעצמם תלויים בנו, אינם משבחים ומפארים עד שאנו מקדימים

אוצרות גאוני הדורות

פסוק ויהי היום כו' ויבוא גם השטן כו', ואז בחטא אדם הראשון נחשכו המאורות וגרם חשך לעולם, כמו שמבאר במדרש בכמה מקומות, והוא תגברת הסטרא אחרא שנקרא חשך, ולכן אז בפסוק ליום חגנו, שהלכנה נכסה לגמרי.

והוא יתברך ברחמיו המרבים נתן עצה לישראל לתקע שופר, לעורר אור עליון גדול מאד ממקום עליון, אשר שם אין רשות לשטן לעלות, והוא עולם התשובה, ושם היה גם בן נתינת התורה לישראל. ולכן בעת מתן תורה אז נטרד השטן והלך לו, כמו שכתב במדרש על פסוק 'לפניו ילך דבר כו', והביאו התוספות בפירק אמר רבי עקיבא (שבת פט. ד"ה תורה), עין שם. ולכן נתנה תורה בקול שופר חזק מאד כו', ובגלוי אור גדול מעולם העליון נדחים כל החיצונים, וקול שופר הזה מבטל כל סטרא אחרא, שלכך על ידו יהיה גם בן קבוצ גליות.

וכל זה הועיל עקבתו של יצחק, שהיה זה הכנה באביהם הראשון של ישראל, שיהיו בניו זוכים לקבלת התורה ולהכניעת הסטרא אחרא שלא יהיה מושל עליהם, פי הסטרא אחרא יניקתה ממדת הדין שהם משלוחי הדין לפעל בחוטאים, ועל ידי שעקר את יצחק שהוא מדת הדין בזה הכניע כל סטרא אחרא, שיהיה כפוף תחת זרעו, והינו שעל ידי העקדה ירשו זרעו מדה זאת למסר נפשם על קדשת שמו יתברך על התורה ועל המצוות לעשות רצון יוצרם, ולכן ראויים הם לקבלת התורה

שיחדש עלינו שנה טובה ומתוקה, ויטיב לנו בגשמיות וברוחניות.

עוד אפשר לומר באפן אחר, דהנה אדם הראשון באותו יום שנברא חטא, ועשה תקף תשובה ונתקבל תשובתו, ואמר לו הקדוש ברוך הוא הרי אתה סימן לבניך על הדין וגם על התשובה, כמו שדנתי אותך וקבלתי תשובתך (ילקוט פנחס רמז תשפב). ועל זה הטעם אנו עושין סימנים בראש השנה, כדי שיזכר למעלה מה שאמר הקב"ה לאדם הראשון אתה סימן לבניך.

שיח יצחק

רבי יצחק אייזיק חבר זצ"ל

הכניעת הסטרא אחרא בכח השופר

והוא ענין תקיעת שופר שנצטוונו בתורתו יתברך לתקע בראש השנה, שאחד מן הטעמים הנאמרים בו הוא לזכר זכות מתן תורה, וכמו שתקנו על זה אנשי כנסת הגדולה בתפלת מוסף בעשרה פסוקי שופרות, במה שאומרים 'אתה נגלית כו', והוא ענין גדול, פי בראש השנה היה זמן בריאת אדם הראשון, שבכ"ה באולול נברא העולם, ובראש השנה יום הששי נברא האדם כמו שנאמר 'זה היום תחלת מעשיך כו', ואז סרח ונטרד מגן עדן, ואז נתגבר הסטרא אחרא, ונתן שליטה גדולה לשטן על העולם.

ולכן הקבע יום זה ליום דין בכל שנה, שאז נתן רשות לשטן לתבע דין למעלה, וכמו שכתב בזהר (ח"ב לב:) על

בני בנימין

רבי יוסף בנימין רייך זצ"ל

בקשות ותחינות בדרך רמיה

וְלִי הצעיר נראה לפי עניות דעתי להבין דברי חז"ל על פי פשוט, דהנה ידוע שבראש השנה ובפרט ביום ראשון דינים מתערין, ובהאי יומא אתייהב רשות למסטין לקטרגא, כדאיתא בזהר הקדוש. על בן כדי שלא יהיה מקום לבצל דין לחלק, נתנו לנו חז"ל סימנים אלו כדי לעורר על דיהם טוב על ישראל, ושהמקטרגים לא יבינו לקטרג על זה.

והענין הוא, כמו שעינינו רואות בדברים שבין איש לרעהו, שהאנשים האוהבים ומכירים זה את זה, כשירצו לדבר דבר הנחוצן להם ורוצים שלא יבין איש זר מה שהם מדברים, אזי ירמזו זה לזה בעיניהם, ויקרצו בשפתיהם, ומבינים הדברים על ברזן. והנה ידוע שעם בני ישראל נקראים חלק ה' עמו, עם קרובו, ותכלית בריאת העולם היה רק בשביל ישראל, פי הם עמוסים מבטן, וכבכול נקרא רעך ורע אביו, לכן כשבא היום תחלת מעשי בריאת שמים וארץ, זכרון ליום ראשון, ואנו אומרים 'היום הרת עולם', אזי מתעורר הרצון העליון שהיה בשעת בריאת שמים וארץ.

ומפחד שאנו יראים וחרדים מאימת יום הדין, ואנחנו מפחדים להזכיר בפה בקשותינו כדי שלא יקטרג המקטרג, על בן אנו עושין פעולות ברמיה, ולבנו נשבר בקרבנו בהשתפף נפשנו בתפלתנו

פרשת האזינו

יערה כמטר לקחי תזל כטל אמרתי (לב)

(ב)

מַתַּב סוֹפֵר

רבי אברהם שמואל בנימין ב"ר משה סופר

**על ידי עמל התורה זוכים לעזר ממעל
לכונן לאמתה של תורה**

פרש רש"י כמטר שאין טוב לכל לכן אמר כטל, וצריך להבין למה ממשיל כלל למטר. ונראה לי כבר אמרו חכמינו וזכרונם לברכה (מגילה ו' ג) יגעתי ולא מצאתי אל פאמן, אבל לאוקמא גרסא סייעתא דשמיא, ופרש הרי"ף לכוון הלכה לאמת סייעתא דשמיא הוא, ולכן צריך האדם ליגע עצמו בתורה, ולא סגי לו רק בעזר ממעל. והנה המטר כבר כתבנו שבא מלמטה ושוב יורד מלמעלה, וכן התורה צריף אדם לעשות מלמטה את שלו, ואחר כך ישפע מלמעלה שמן אלקי שהוא השכל האמתי לכוון הלכה לאמתה.

והנה אמר החכם (משלי טו א) לאדם מערכי לב ומה מענה לשון, שצריך האדם להכין עצמו ולהתבונן בדבר ולהעמיק, אבל מענה לשון איך ידבר שאל יכשל בלשונו, זה מאת ה' לבד ואין לאדם חלק בו. וזהו שאמר משה רבנו ע"ה יערה כמטר לקחי פרוש התורה יערף כמטר, שצריך ליגע עצמו מלמטה, ושוב בא עזר אלקי ממעל, תזל כטל אמרתי כמו הטל שאין בא רק מלמעלה והוא חלק השמימי לבד.

דורש בעדי

רבי יחיא משה עבודי זצ"ל

למוד תורה שבעל פה בכל עת ובכל זמן

שמעתי מחכם אחד שהיה מפרש במה שאמרו בכרכות (נח), שאמר להם רבי אלעזר לתלמידיו מנעו בניכם מן ההגיון, ופרש רש"י ז"ל לא תרגילים במקרא יותר מדאי משום דמשכא.

וזה שאמר יערה כמטר שאינו צריך בכל עת, דבזמן הקיץ הוא סימן קללה, כך לקחי זו תורה שבכתב אינה צריכה כל כך כמו תורה שבעל פה לפי דמשכא הנזכר. מה שאין בן תורה שבעל פה, פי תזל כטל שהוא צריך בכל עת ובכל זמן, אמרתי זו תורה שבעל פה שהיא אימרא,

שיכניע אתכם לשוב אליו יתברך, ולזה סמך לו יעשייתם עלה' שאמרו חז"ל (ויק"ר כט יב) ששנה לומר יעשייתם לפי שנעשים בריה חדשה.

וכתוב אחד אומר זכרון תרועה מקרא קדש כלפי מעלה, כלומר מצות התרועה בעולם העליון הוא זכרון למקרא קדש, על דרך 'למקרא העדה' (במדבר י ב), כלומר למקרא את הקדש שיתפשט בעולם העליון ותתוסף הקדשה, וממילא כח הקלפה מתמעטת, על דרך (ישעיה ב ט) ויבאו במערות צרים ובנקיפי הסלעים מפני פחד ה' ומתדר גאנו בכואו וגו'.

ועל כן לא אמר 'זכרון תרועה יהיה לכם' אלא 'זכרון תרועה מקרא קדש', ולכן לא אמר שם 'ועשייתם' אלא 'והקרבתם', לפי שכתוב זה בא להורות מה שמצות התרועה עושה בעולם העליון בהתעוררות כח השופר העליון, אשר עליו נאמר (שם כו ג) 'יתקע בשופר גדול' לעתיד לבוא ב"ה, ולכך אמר 'והקרבתם' שהוא הקרבת הכחות פנודע. וכמו כן בשופר של מתן תורה כתוב אחד אומר (שמות ט יח) 'ויחרד כל השר', וכתוב אחד אומר (שם ט טז) 'ויחרד כל העם', להורות חד לגבי מעלה וחד לגבי מטה כאמור.

ברית שלום

רבי פינחס ב"ר פילטא זצ"ל

רמז קרנו של האיל להתעוררות מדת הרחמים

וכבר האריכו חכמינו ז"ל קדמאי ובתראי לתן טעם לשבח השופר שמהפך מדת הדין למדת הרחמים. ואחנה אף אני דעי, ואין מדרש בלא חדוש. והינו על דרך מה דאיתא בילקוט (ילקוט שמעוני רמז תשמא), 'כאיל תערג על אפיקי מים בן נפשי תערג אליך אלהים' (תהלים מב ב), אילה זו חסידה היא, בפעה שהחיות צמאות למים מתכנסות אל האילה, והיא חופרת בקרניה ומכניסן בקרקע ועורגת להקב"ה, וקורע לה את התהום והמים עולין לה וכו'.

וידוע לידועי חן שענגן המים מרמזים למדת הרחמים, ובראש השנה (כו): אמרו שופר של ראש השנה מצותו בשל איל וכו', הפונה בזה כשם שהאיל חופרת בקרניה ועורגת להקב"ה עד שעולה לה מים, כך אנו מצפים על ידי השופר שהוא מקרנו של איל שיתהפך מדת הדין למדת הרחמים. (פר' אמור)

יותר מכל האמות, ומזה הטעם נתנה התורה בקול שופר של איל לזכר זכות העקדה.

ולכן בכל ראש השנה כשמתעורר קטרוג השטן, כמו שהיה באותו יום שנברא בו אדם הראשון וקטא והגביר הסטרא אחרא למאד, נצטוינו לתקע בשופר לעורר אור העליון הגדול הזה להכניע השטן וכל סטרא אחרא דיליה, שמשם החרות הגדול כמו שאמרו (עיין אבות פ"ו מ"ב) 'חרות על הלחתי', ולכן כששומע קול שופר בראש השנה השטן מתבהל, שמתנצץ אותו הארה שגרום לו בטול כמו שהיה לעתיד לבא, וכמו שאמרו בירושלמי פד שמע כו' אמר דמטי זימנא כו'. (דרוש תוכחת מוסר, אות כה)

זמן אהרן

רבי אהרן הכהן זצ"ל

ערובב השטן והשפעת קדשה על ישראל

אמרו חז"ל (ר"ה כט): כתוב אחד אומר (במדבר י' י) 'יום תרועה', וכתוב אחד אומר (ויקרא כג כד) 'זכרון תרועה', כאן בשבת כאן בחל. ועוד אמרו דרשות אחרות פנראה בהגדות. ועוד יש לריק שאצל 'יום תרועה יהיה לכם' אמר 'ועשייתם עלה', ואצל זכרון תרועה לא אמר 'לכם', אלא 'זכרון תרועה מקרא קדש והקרבתם אשה'.

ולעניות דעתי נאמר עוד, שלפי שתקיעת השופר שני דברים יש בו, אחד לערובב את השטן, והוא שעל ידי הקול היוצא מגו שופר בתקיעת של מצוה מתעורר מקום הרחמים, ומפניו הבהל כח הקלפה, על דרך (תהלים סח ב-ג) 'קום אלהים יפוצו אויביו כהמס דונג מפני אש', וכמו שהיה ביריחו שעל ידי שופרות היוכלים נשברו כחות הטמאה אשר חומת יריחו בנויה עליהם, כאשר כתבתי בארץ במקומו. וחדא הוא כלפי ישראל, שעל ידי תקיעתם למטה מתעורר עליהם מלמעלה רוח קדשה בנפשותם מעולם התשובה, להכין לבכם לשוב אליו יתברך.

ולכך כתוב אחד אומר יום תרועה יהיה לכם, כלומר התרועה תעשה רשם בכם, להכניע אתכם אליו יתברך ולשוב אליו, ולכך אמר כלפי ישראל 'יום תרועה יהיה לכם ועשייתם עלה', כלומר תרועה זו היא לכם לטובתכם, כדי

אָרְצָן פִּנְעוּ אֲשֶׁר אָנִי נָתַן לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְאַחֲזָהּ. וּמֵת בָּהֶר וּגּוֹ'. עַל אֲשֶׁר מְעַלְתֶּם בִּי וּגּוֹ'. כִּי מִנְגִיד תִּרְאֶה אֶת הָאָרֶץ וְשָׂמָּה לֹא תִבּוֹא אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אָנִי נָתַן לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל (לב מט-נב)

זכר דוד

רבי דוד זפות זצ"ל

שלושת הטעמים שרצה משה להכנס לארץ

יש לתמה, שלכאורה די היה לומר "וראה את ארץ פנעו אשר אני נתן לבני ישראל", ומה הצורך להוסיף "לאחזה". עוד קשה, שמאחר שכבר אמר "וראה את ארץ פנעו", מדוע חזר הפסוק ואמר "כי מנגיד תראה את הארץ"? עוד קשה, שהיה די לומר "ושמה לא תבוא", היא "ארץ פנעו אשר אני נתן לבני ישראל" שהזכרה קדם, ומדוע הוסיף לומר "אל הארץ אשר אני נתן לבני ישראל".

ונראה לבאר בהקדים מה שכתבו המפרשים לבאר את הטעם שמשך רצה לראות את הארץ, אף שלא יזכה להכנס אליה. רבי נתן שפירא בספרו 'אמרי שפר' (פר' ואתחנן) כתב, שמשך לא רצה שיאמרו שגם עליו נאמר "וכל מנאצי לא יראה" (במדבר יד, כג). עוד כתב שמשך רצה לראות אם הארץ נחלקה פדין לשבטים, שהרי לא היו החלקים שווים, וכל שבט קבל לפי גדלו, וכפי שמבאר במדרש (ילקוט' רמז תתקמט), באצבעו של משה היה מטטרון מראה למשה והראהו את כל ארץ ישראל, עד כאן תחומו של אפרים, עד כאן תחומו של מנשה.

עוד טעם כתב רבי יוסף צרפתי בספרו 'יד יוסף' (פר' אמור דרוש א, שרצון משה לראות את הארץ, היה מפיון שפאשר העין רואה, אזי הלב חומד והמתחשבה פועלת, וכאשר יראה את הארץ, יחשב בלבו אלו הייתי שם הייתי מקנים את המצות התלויות בארץ, ומתחשבה טובה ה' מצרפה למעשה (קידושין מ).

ומעתה יובן, שבא הפסוק לרמז לשלשת טעמים אלו. הטעם השני שכתב ה'אמרי שפר', נרמז במה שהוסיף ואמר "לאחזה", הינו שרצונו של משה להכנס לארץ הוא לראות אם התחלקה פדין. והטעם הראשון שכתב שם נרמז במה שחזר ואמר "כי מנגיד תראה את הארץ", הינו שאין משה בכלל "וכל מנאצי לא יראה", אלא הוא בן יוכל לראותה. והטעם שכתב ה'יד יוסף', נרמז במה שחזר הפסוק

מצוה בהאי עלמא ליבא (קידושין ט), וכן אין ענש העברה מיד בעולם הזה, משום שהקב"ה ממתין לרשע אולי יעשה תשובה ויתהפכו עונותיו לזכיות, וכן יש לחוש לצדיק אולי ח"ו יחזר מטובו.

ומעתה זהו פונת הקרא אסתירה פני מהם ולא אשלים להם עכשו כלום, לא שכר מצות ולא הענש של העברות, רק אראה מה אחריתם, והטעם לזה פי דור תהפכת המה, דהינו שיכולין להתהפך מטוב לרע ומרע לטוב כל זמן שישנם בהאי עלמא.

ראו עתה כי אני הוא ואין אלהים עמדי אני אמית ואחיה מחצתי ואני ארפא ואין מדי מציל (לב ט)

דברי חיים

רבי רפאל חיים דמרי זצ"ל

ממיתת האדם מוכח שה' אחד

נראה לבאר את דברי הפסוק על פי המובא בגמ' סנהדרין (לט), כופר אחד אמר לרפן גמליאל, 'מי שבך הרים לא ברא רוח, שנאמר "כי הנה יוצר הרים וברא רוח" (עמוס ד, יג)', משמע שאחד יצר ואחד ברא. ענהו רפן גמליאל, לדברך יוצא שגם שנים בראו את האדם, שהרי נאמר "ויברא אלהים את האדם" (בראשית א, כז), ונאמר "וייצר ה' אלהים את האדם" (שם ב, ז), ואם תאמר שחלק מהאברים נבראו על ידי ה'בורא וחלק על ידי ה'יוצר', מה תאמר על ראש האדם שיש בו אוננים ועינים, על האזן נאמר 'הנטע אזן' (תהלים צד, ט), ועל העין נאמר "יצר עין" (שם), וכי יתכן שהראש נברא על ידי שנים. השיבו הכופר, שאכן לדעתו גם הראש נברא על ידי שנים. ענהו רפן גמליאל, לדברך, וכי בשעת מיתה, כלם (הנוטע והיוצר והבורא) החליטו להמיתו באותה שעה, ולא השיבו על כף הכופר.

וזהו שאמר הפסוק "ראו עתה כי אני הוא ואין אלהים עמדי", והראהו לכך היא "אני אמית ואחיה", שמה שלא יתכן לומר שפמה בוראים החליטו באותה שעה שיש להמית את האדם, מוכח שיש רק אלוה אחד, והוא לבדו ברא את האדם. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

עלה אל הר העברים הזה וגו' וראה את

דהינו סיג ונדר לתורה שבכתב, לכך נקראת 'אמרת' לשון אימרא לחלוק.

ומצאהו בארץ מדבר וכתהו ילל ישמון ויכבנהו וכוונהו יצרנהו פאישון עינו (לב ט)

ויאמר שאול

רבי נחמיאש זצ"ל

שכרו של הלומד תורה

ומצאהו, רצה לומר לפשימצא הקב"ה את האדם, בארץ שהיא התורה שנקראת 'ארץ' פנודע, מדבר בה תמיד.

או בארץ כמשמעה, וכמו שאמרו ז"ל (וה"ק ח"א ע"ג): שכל הלומד תורה שכינה כנגדו, ובלילה הקב"ה והצדיקים שבגן עדן שומעים לקולו, כמו שנאמר (שה"ש ח יג) 'היושבת פגנים חברים מקשיבים לקולך'. וזהו ומצאהו קוב"ה, בארץ מדבר בדברי תורה, שהם עקר שנובא עליהם הדבור פנודע. גם 'מדבר', ראשי תבות מ'חדש או מ'פרש ד'רשות ב'סודות ר'מזים. או מ'פשט ד'רש ב'סוד ר'מז, שהם פרד"ס התורה.

התורה על שבלה ימיו ושנותיו בהבלי העולם

וגם כן וכתהו, שתהיה על שבלה ימיו ושנותיו בהבלי העולם, ומגלל ומשתומם על מעשיו הרעים שעשה כב, וזהו ילל ישמון. ורמז גם כן שהוא ב'סורין על דברי תורה, וכמו שכתב בזהר (תוספת לח"ג שו). וכתהו ילל ישמן' דאנון מרעין דחקין ליה. אז הקב"ה יסובב ויכוונן אותו בהבנת התורה, כמו שאמרו (אבות פ"ו מ"א) 'ומגלין לו רזי תורה', עד שיעשה מחדשיו ורמזיו השמים החדשים וארץ החדשה ומכסה עליו, כמו שכתב בזהר וכסי על ההוא בר נש דלא אשתמודע לגבייהו וכסי על ההיא מלה, וזהו יצרנהו פאישון עינו, וכמו שכתוב (ישעיה נא טז) 'ובצל ידי כפיתיד' כמו שכתב בזהר.

ויאמר אסתירה פני מהם אראה מה אחריתם כי דור תהפכת המה (לב ט)

גבעת פנחס

רבי ביליצר זצ"ל

בעולם הזה אין נפרע שכר המצות וענש העברות

ונראה לפי עניות דעתי על פי מה שכתבו הספרים הקדושים, דלכן שכר

הטובה לקיים את המצוות, והיא תצטרף למעשה. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

בארץ, אף משה יוכל לקיים זאת על ידי ראית הארץ, שבזה תתעורר בו המחשבה

ואמר "אל הארץ אשר אני נתן לבני ישראל" שיקימו בה את המצוות התלויות

מעשי צדיקים

בשמים מחשיבים את הנכונות

ספר הרב יצחק צבי ברנפלד זצ"ל כי בעת שהיה בראש השנה בירושלים, האריך בתפלת העמידה של ליל ראשון של ראש השנה עד שכל המתפללים כבר הלכו לבייתם, והוא נשאר לבדו בבית הכנסת, עוסק בתפלה הראשונה של השנה החדשה.

אחר שסיים תפלתו התגלה לו משמים כי לא טוב עשה בכך שהאריך בתפלה זו, כי מחמת כך לא זכה לברך ולהתברך בעת שנוהגים כל עם ישראל בסיום התפלה לומר איש לרעהו 'לשנה טובה תכתב ותחתם לאתרת לחיים טובים ולשלום', ובשמים מחשיבים מאד כשהודי מברך את האחר בליל ראש השנה, והמתברך עונה 'אמן' על ברכתו. (מיסרים מגיד)

לי כבר היה כתיבה וחתומה טובה

ספר הרה"ק השפע חיים זיע"א, בליל ראש השנה נוהג היה דודי זקני הרה"ק רבי יחזקאל משינאווא זיע"א לעלות על הבימה בבית מדרשו, ולברך את כל הקהל שלוש פעמים בברכת 'לשנה טובה תכתבו' וכו'.

שמעתי מפי איש נאמן כי שנה אחת פתח רבי יחזקאל ואמר, "ברוך השם לי כבר היה כתיבה וחתומה טובה, והנני מברך גם אתכם 'לשנה טובה תכתבו' וכו', כי גדולים וקדושים שלא חסרו ולו מצוה אחת, אינם זקוקים כלל למשפט. (ישראל סבא)

ראש השנה בצל הרבי

כח הצמצום וההסתרה של הרה"ק הצמח צדיק מוויז'ניץ זיע"א היה עצום. בליל ראש השנה אחר תפלת ערבית, היה החסיד ר' יצחק דוד נסער פלו מתפלתו

של הצמח צדיק ולא יכל לשקט.

רב להט זעק, "מה רוצה ממני הרוצח האדם הזה", כשכונתו אל הצמח צדיק שהיה זקנו אדם, והמשיח, הוא משלב ידיו זו בזו בתוך השרוולים, נשען על העמוד ואומר 'לדוד מזמור', כל הצבור מוריד נחלי דמעות מכח תפלתו, ואלו הוא מרשה לעצמו לפהק."

על פי זה פרש נינו הרה"ק האמרי חיים מוויז'ניץ זיע"א את הכתוב (בראשית ג' יז) 'ולמקנהו עשה סכת', סכות לשון אתכסיא, כי כל קניניו הרוחניים של יעקב אבינו עליו השלום היו באתכסיא, בכח הצמצום. (שרפי חודש)

פנה בטמחה את העמוד

רבי לוי יצחק בדגן ז"ל מזקני חסידי ברסלב, היה משמש כבעל תפלה קבוע בכל שנה בקבוץ של חסידי ברסלב, שנה אחת הופיע אדם נוסף שחשקה נפשו לגשת ולשמש כשליח צבור בשחרית דראש השנה, אף כמוכן שרב הקהלה התנגד ורצה שרבי לוי יצחק יגש לעמוד כבשנים עברו.

משראה רבי לוי יצחק את המחלקת שמאימת לפרץ על העמוד, הוא בקש והתפלל לפני מלך שומע תפלה שהוא יצטרך, כדי שלא יהיה באפשרותו להיות בעל תפלה בראש השנה, ואכן 'רצון יראיו יעשה', וביום ראש השנה בבקר הוא קם לפתע צרוד, ופנה לשמחתו ובהסכמת כלם את העמוד. (שיחות מהר"צ עמ' סד)

תקיעת שופר באולם המונצרט

בשנת ה' רנ"ב התפרסמה גזרת גרוש ספרד, מלכי המדינה צוררי היהודים פרדיננד ואיזבלה, הותירו בפני מאות אלפי יהודים את הברירה האכזרית

לעזב או להתנצר, עשרות אלפים בחרו לעזב, אף רבים בחרו לקבל למראית עין את דת הכנסייה, ולהמשיך לקיים חיים יהודיים בסתר, אלפים מבני אותם אנוסים התקבצו בעיר ברצלונה, שם המשיכו לשמר חיי מסורת במחותרת.

דון פרננדו אגולר היה אחת הדמיות החשובות בין האנוסים, הוא נשא תפקיד רם של מנצח התזמורת המלכותית ועמד בשורה הראשונה של האליטה התרבותית בספרד, אף בסתר נהל חיים יהודיים.

במרתף ביתו אפשר היה למצא בשר פשר, ובלייל הסדר וליל כל נדרי היו אנשים מסכנים נפשים להתקבץ בביתו להתפלל יחד.

חמש שנים ארכות חלפו מיום הגרוש, בהם נתפסו יהודים רבים כאנוסים והגלו על המוקד במרכז העיר, איש לא ידע מה ילד יום, ואז ארע דבר מוזר, ברחובות ברצלונה נתלו הזמנות חגיגיות לקונצרט חגיגי של התזמורת המלכותית, התזמורת תעלה מופע יחודי של מוסיקת עמים ושבטים פרימיטיביים, ותעניק כבוד לתרבויות שנשכחו מהעולם.

הדבר המדהים היה מועד ההופעה, עשירי בספטמבר בעצם ראש השנה היהודי, השאלה הגדולה רחפה במהירות בקרב קהלת האנוסים, הכי דון אגולר השתמד, האם זו הדרך להכריז כי נטש את הדרך היהודית, לחלל בפרהסיא את ראש השנה.

הסקרנות היתה עצומה, ויהודים רבים הגיעו לאותו קונצרט מוזר, התזמורת נגנה מוסיקת שבטים עתיקים, ואז פתאום נטל מנצח התזמורת האגדי דון אגולר, קרו של איל, שופר, והריע בו עשר תקיעות שלמות.

לקהל הצופים הגדול, היה ברור שזה כלי תרועה עתיק של שבט קדום מהאמזונס, אבל המוני היהודים שנכחו בקהל, זכו בפעם הראשונה מאז הגרוש

הוא מותיב והוא מפרק, אמרו בשמים, המלאך סטרו על פיו ואמר, "נראה איך הוא שר אחרי סטירת לחי", כך גם אתה, את תפלתך מתוך הרחבה כבר שמעו במרום, עכשו רוצים לשמע כיצד נראית תפלתך מתוך עני ומחסור. (שארית יצחק)

הצור תמים פעלו כי כל דרכיו משפט א-ל אמונה ואין עול צדיק וישר הוא (לב ז)

ספר רבי יוסף חיים מבגדד בעל הגן איש חי זצ"ל, מעשה בעניה שהיתה אופה ארבעה לחמים בכל יום, שלושה מהם היתה מחלקת לעניים, ומשאירה אחד להשביע את נפשות עולליה וטפיה.

יום אחד אחר שעשתה כמנהגה וכבר חלקה את שלושה הלחמים, התדפק עני על דלת ביתה והתחנן על נפשו, כבר מספר ימים לא נכנס אכל לפיו, ומסכן הוא עד מאד, נתנה לו הצדיקה את הלחם האחרון שהכינה והשאירה לילדיה, ומיד נטלה חטים והלכה אל הרחים כדי לטחנם לקמח ולאפות לחם חדש, ממנו תאכיל את טפיה.

בית הרחים עמד על שפת הים וכאשר חזרה עם שק הקמח על כתפה, באה לפתע רוח סערה והפילה את השק מידיה הישר אל מי הים הסוערים, האשה לא ידעה את נפשה מרב צער, ילדיה רעבים בבית ודבר מאכל לא נכנס היום לפיהם.

ברב צער נכנסה לבית המדרש הסמוך, לדרש ולשאל את פי הרב כיצד ארע לה הפסד כזה, אחר שמסרה את נפשה ונתנה את שארית לחמה לעניים ולאביונים, כעת אין בידיה במה להאכיל את ילדיה המרעבים.

שמע הרב את דברי האשה והסכים שאכן פלא הוא שיארע לה כן, אף הוא חזק אותה בדברי אמונה ש'הצור תמים פעלו', בודאי יש טעם כמס לבורא עולם המנהיג עולמו בחסד וגרחמים, כי הרי 'צדיק וישר הוא'.

עודה מדברת עמו, נכנסו שני סוחרים והביאו לפני הרב כוס מלאה בדינרי זהב, נזבת קדש עבור ושיבתו של הרב, הוא שאל מה הביאם לנדב סכום פה

גדולה עד כי לא היה ביכלתו לפתח פיו להתפלל, והוא עמד כאבן דומם בטמטום הלב ובעצבון רוח כאלם.

לפתע שמע באזנו את קול רבו הקדוש בזעקו 'המלך' לפני העמוד, אז התעורר מעצבון רוחו, לבו ומחו נפתחו באחת ונפלה עליו הארה גדולה, והוא התפלל פדת כראוי וכנכון כאשר הספין בעבר במחצת רבו הקדוש.

מיד אחר שעלה בידו לעזב את לייפציג, מהר לנסע אל הרבי הלעכוויטש, בהכנסו אל הקדש פנימה פתח הרבי ואמר, "כתוב (אסתר א ט) ונשמע פתגם המלך, כשיהודי אומר 'המלך', נשמע גם בלייפציג", אחר שאל, "מאיר'ל, האם זה אמת". (אור ישרים)

הנברשת התלויה נעדה

שח הרה"ק רבי יצחק מסטיטטין זיע"א אודות אביו הרה"ק רבי משה מרוזנודוב זיע"א, כי בשעה שהיה מזכיר בתפלת זכרונות בראש השנה את הפסוק 'ועבר אלקים רוח על הארץ וישכו המים', היתה הנברשת התלויה בתקרה רועדת. ומדוע דוקא בפסוק זה, משום שרש"י מפרש על הפסוק 'וישכו המים', כמו 'וחמת המלך שכה' (אסתר ז י). (החכמה מא"ן)

פרשת האזינו

כי שם ה' אקרא הבו גדל לאלקינו (לב ג)

עשיר שירד מנכסיו והגיע עד פת לחם, נכנס אל הרה"ק רבי יצחק זליג מורגנשטרן מסוקולוב זיע"א, ובקש לשפך שיחו כשהוא מתמרמר ואומר כי מצבו הפספי הגרוע לא נותן לו מנוח, והעקר מפריע לו שאינו מסגל במצבו זה אפלו להתפלל.

אמר לו הרבי מסוקולוב, "כתוב בגמרא סנהדרין (בב) שבקש נבוכדנצר לומר שירה, ובא המלאך גבריאל וסטרו על פיו, שאל הסבא הרה"ק רבי מנחם מנדל מקוצק זיע"א, הכי סרבו בשמים לשמע את השירה של נבוכדנצר, האם כך היא המדה לאדם שחפץ לומר שירה לפניו? תברך.

לשמע קול שופר בעצומו של ראש השנה פדת וכדין. (עסיס רימונים)

בתוך עמי אנכי ישבת

ספר הרב נחום זאב ברזובסקי ז"ל. בשלהי חדש אלול עמד רבי אלחנן וסרמן זצ"ל הי"ד לפני הגבאי של המגן בו התעתד להתפלל בימים הקדושים, והתחנן כי למרות שמובא בפוסקים (מטה אפרים תקפד יז) כי ראוי להדר לעלות לתורה באחד מעשרת ימי תשובה, שלא יקרא לו לעלות לתורה ביום ראש השנה.

לאחד מתלמידיו ששאלו על כך פרט את נמוקו, הוא חושש להתבלט פן יבקרו בשמים את פנקסו, רצונו לקיים 'בתוך עמי אנכי ישבת' (מלכים ב' ד יג), ולהכניס ראשו בקרב הכלל כנאמר על כך בזהר הקדוש (א טס).

בהקשר לכך ספר רבי אלחנן כי הוא הזדמן לריגא בתחלת חדש אלול תרפ"ו, בימיו האחרונים של רבי מאיר שמחה מדווינסק זצ"ל בעל המטות חכמה, אשר שכב אותו זמן חולה אנוש מרתק למטותו.

בתאריך ג' אלול יום לפני פטירתו עמד רבי אלחנן ליד מטתו, ובראותו את מצבו החמור הציע לשלח טלגרמות לישיבות הגדולות שיתפללו לרפואתו, אף רבי מאיר שמחה עשה בידו תנועת סרוב, והזכיר את דברי הזהר הנ"ל בענין האשה השונמית, שהעדיפה להכלל בתפלת רבים. (אור אלחנן)

ונשמע פתגם המלך

נפרס ימי ראש השנה, הזדמן החסיד רבי מאירק'ע ממיר שזכה להמנות על חסידי הרה"ק רבי מרדכי מלעכוויטש זיע"א ליריד בלייפציג, הגם שמלכתחלה חשב לסיים במהירות את עסקיו ולשוב לארצו, הוא מצא את עצמו מתעכב בעיר עד לימי ראש השנה.

מאחר ורגיל היה לשהות בראש השנה במחצת רבו הקדוש, נזכר בבקר יום הדין היכן הוא מתפלל מדי שנה ואלו השנה נמצא בין אנשי אשכנז, דבר שלא היה רגיל עד כה, נפלה עליו כבדות

כי אמן משרש 'אמונה', כל המקפיד לענות אמן, הוא מצהיר בכך בריש גלי על אמונתו הגדולה בקדוש ברוך הוא, מלכו של עולם.

הרבי הקים את קהלת צאנז מחדש בעיר יוניאן סיטי בארצות הברית, אך באחת השנים ארעו אסונות רבים בקהלה, החסיד ר' אהרן קריגר ז"ל שהיתה דמות נמרצת ואהובה בקהלה, נספה בתאונת עבודה.

טרם התאוששה הקהלה מהאסון הפתאומי וכבר נחת עליה אסון נוסף, החסיד ר' משה נחמיה שטרובל ז"ל, חסיד ירא שמים שאף הוא נסתלק לבית עולמו בחטף, בדרך לחלק מזון לנזקקים, ואף הותיר אחריו אלמנה ויתומים.

לשמע האסונות פשטה החרדה בלבבות, אמרו חז"ל במסכת שבת (מו.) 'אחד מבני חבורה שמת תדאג כל החבורה כלה', ופה בקהלה נפטרו שנים, האוירה היתה קשה, הכל צפו לשמע מה יאמר הרבי על רצף האסונות שנחת עליהם.

בשעורו השבועי פתח הרבי בפסוק 'וירא ה' וינאץ מפעם בניו ובנותיו', ויאמר אסתירה פני מהם אראה מה אחריתם כי דור תהפכת המה בני לא אמן בם, וצטט מתוך הספרי על הפסוק, 'רבי דוסתאי בן יהודה אומר, אל תהי קורא 'בנים לא אמן בם' אלא לא אמן בם, שלא היו רוצין לענות אמן על ברכת הנביאים'.

קולו של השפע חיים נסר בחלל בית המדרש, "אותיות אמן הם ראשי התבות של שמות הנפטרים, אהרן, משה-נחמיה, קשאנשים אינם עונים אמן הם מזלזלים בכבודו של מלך מלכי המלכים הקב"ה, זלזול זה גורר מידי הסתר פנים כפי שאומרת התורה 'אסתירה פני מהם', ועל כך מסביר רבי דוסתאי בן יהודה שחטאם הגדול היה, שלא ענו אמן.

סיים הרבי ואמר, "שני צדיקים נלקחו מאתנו, נחפשה דרכינו ונשובה עד ה', נקפיד ביותר לענות אמן, ובזכות זה יסיר ה' חרון אפו מעמנו". (כתר מלוכה)

מטרונסילבניה הגדולה, ומדוע לא את כל המחוז שעמד ברשותם עד לא מכבר, הדבר נראה היה תמוה וללא כל הגיון.

בתוך השטח שהעבר להונגריה, עמדו הערים סאטמר, קרולי, קלויזנבורג, מיהאיפולווא, ושמעתי אז בשנת ת"ש בשם הרה"ק **הדברי יואל** זיע"א שהתיחס לכך בדברי תורתו, אותה שנה בשבת מברכים.

הדברי יואל פתח בפסוק 'צב גבלת עמים למספר בני ישראל' ואמר, כמה פעמים נעשים גבולות בין עמים ואין מבינים למה ועל מה עשה ה' ככה, אלא התרוץ התייד הוא, כי הכל נעשה בהשגחתו יתברך לצרף בני ישראל.

בגון בגבול הזה שעשו הגרמנים, שרק לימים התברר כי היה זה הגבול בין החיים והמות, באשר כמעט כל מי שנשאר בחלק שלא העבר אז לידי הונגריה, נהרג על קדוש ה' בשנות המלחמה. (אביר יעקב)

ציר ילדך תטי ותשבח קל מחללקך (לב יח)

בשבת תשובה נכנס הרה"ק **החזושי הרי"ם** זיע"א לבית מדרשו, ומשראה את החסידים יושבים ולא לומדים התבטא על דרך צחות, "מדוע לא נכתבו הלכות תשובה בשלחן ערוך, רק ברמב"ם ז"ל, מחמת שהרמב"ם עשה חבור על כל ההלכות, אף על הדינים שאינם נוהגים בזמן הזה, אבל בשלחן ערוך נכתבו רק הדינים וההלכות הנוהגים בזמן הזה, ובזמן הזה, אנשים אינם עושים תשובה". (ליחסי הרי"ם)

וירא ה' וינאץ מפעם בניו ובנותיו, ויאמר אסתירה פני מהם אראה מה אחריתם כי דור תהפכת המה בנים לא אמן בם (לב יט-כ)

לאחר מלחמת העולם השנייה, הגיע הרה"ק **השפע חיים** זיע"א לארצות הברית, כשהוא מתגבר במהירות על אסונו האישי באבוד משפחתו ואחד עשר ילדיו, ומהנה מקור עדוד ונחמה לשרידי התרב לאחר המלחמה, זכה להקים את ביתו מחדש ולהקים משפחה מפארת.

מסירות נפשו של הרבי לעגית 'אמן' היתה שם דבר, שגור היה בפיו

גדול, והם ספרו שלצורך מסחרם הם הפליגו בספינה בלב ים, ובחזרתם עמדה עליהם רוח סערה וטלטלה את הספינה לארבע רוחות השמים.

משגברו הטלטולים, נשברה תחתית הספינה והחלה לשקע ולטבע במצולות ים, באותה עת סכנה הבטיחו הסוחרים שאם ינצלו מן הסכנה, יתרום כל אחד כוס מלאה דינרי זהב לבית המדרש הסמוך, ומיד נשמע קול חבטה, דבר מה נדבק לדפן הספינה, ועצר את שטף המים מלהמשיך ולהכנס אל תוך הספינה.

מיד הריקו יושבי הספינה את המים מהספינה, המשיכו בניסיעתם והגיעו אל חוף מבטחים, וברגע שהם ירדו מהספינה הם באו לקים את ההבטחה, שאל הרב, היאך ובמה נסתם החור, והם ענו שכאשר ירדו ליבשה, הם בדקו וראו שק עם בצק שנדבק אל הדפן, והוא אשר סתם את החור.

מיד פנה הרב ואמר לאותה אשה, "הרי לך, זה השק עם הבצק היה שלך, בשכר שנתת מפתח לעניים במסירות נפש, הצלת נפשות רבות מטביעה בלב ים, כי מצוה גוררת מצוה". כאשר שמעו זאת העניקו לה הסוחרים הנרגשים סכום כסף נכבד, שיותר לא תדע מחסור מהו.

דנט ה'בן איש חי' ואמר, מכאן שאין אתנו יודע עד מה בדרכי ההשגחה העליונה, אף אם בשעת מעשה נראה לו שכביכול רוצים משמים להרע לו, לאמתו של דבר הקב"ה מסבב כל הסבות רק לטובה, פעמים שרק לאחר מעשה, יראה גלגולו של דבר לטובתו ולתכליתו (חסדי אבות).

בהנחל עליון גוים בהפרידו בני אדם יצב גבלת עמים למספר בני ישראל (לב ח)

בתחלת מלחמת העולם השנייה, העניקו הגרמנים למדינת הונגריה את מחציתו הצפונית של מחוז טרנסילבניה שנקבש על ידם, אחר שמחוז זה נלקח מהונגריה בסיוע מלחמת העולם הראשונה בה נצחו ההונגרים.

לאיש לא היה הסבר ברור מדוע העניקה גרמניה להונגריה דוקא את החלק הזה

ראש השנה

ראש זבן אמת

פרנסתו של הגאון רבי כליפה הכהן, מגדולי החכמים בעיר תהילה ג'רבא שבארץ תוניסיה, הייתה מצויה לו מחנות בדים צנועה שעמדה מצטנעת בפאתי השוק העירוני.

במשך רוב שעות היום היה רבי כליפה הכהן יושב בבית המדרש ועוסק בתורה. מופלג בתורה היה, סיני ועוקר הרים, ואף זכה לעטרת הייחוס, שכן מיוחס היה מצד אבותיו, והיה צאצאו של הגאון הנודע רבי רחמים הכהן, שישב על כסא הרבנות וכיהן כראש אב בית דין של ג'רבא. בכל השעות שישב בבית המדרש הייתה דעתו של רבי כליפה קודש ללימוד התורה, ללא כל הסחות דעת לענייני העולם הזה.

רק לקראת שעות הערב המוקדמות היה רבי כליפה הכהן עוזב את בית המדרש ופונה אל עבר חנותו שהייתה מלאה בגלילי בדים איכותיים מסוגים שונים ומשרת את הלקוחות שהיו מבקשים לרכוש דווקא בחנותו של החכם היהודי ששמו הלך לפניו. רבי כליפה הכהן היה נותן שירות טוב ומטיב לקלוע לטעמים של הקונים. גם המחירים בחנות היו נוחים ומשתלמים, ללא כל אונאות ורמאויות שסוחרים אחרים היו לעתים נכשלים בהם.

אם דרכם של סוחרים בדים היא לנסוע לערים רחוקות ולירידים גדולים כדי לרכוש את הסחורה אותה הם מוכרים בחנותם ולנצל את ההזדמנויות הטובות המצויות בשווקים הרחוקים, הרי שרבי כליפה הכהן לא היה יכול לאפשר לעצמו זאת, שכן ביטול תורה גדול כרוך בנסיעות אלו שנמשכים על פני ימים ארוכים מאוד. נפשו של רבי כליפה הכהן חשקה בתורה, ואילולי היה מחויב לפרנסת בני ביתו, הרי שגם את החנות היה סוגר והוגה בתורה יומם ולילה. אך גם אחרי שמוכרח היה לצאת לעמל יומו, עדיין ביקש לצמצם זאת ככל האפשר.

כיון שכן בחר רבי כליפה הכהן בשיתוף פעולה עסקי עם סוחר גדול, יהודי בשם ראובן, שהתגורר בעיר גאבס הסמוכה

לתוניס. אותו ראובן, תושב גאבס, היה סוחר ממולח ומוכשר. מלבד מה שהיה מייבא בדים מארצות רחוקות גם היה יודע למצוא את ה'מציאות' הטובות שהוצעו בירידים הרחוקים, והוא הפך להיות סוחר סיטונאי מפורסם בתוניסיה.

אופן שיתוף הפעולה בין רבי כליפה הכהן לבין ראובן מגאבס התנהל בצורה הזאת, לבקשת רבי כליפה עצמו: ראובן היה מציין את המחיר המדויק בו הוא רכש כל גליל בד, ועל כך היו מוסיפים אחוזי רווח קבועים, בהם היו שני הסוחרים מתחלקים ביניהם. הסיבה לכך הייתה, שרבי כליפה הכהן רצה שהמחירים בחנותו יהיו הוגנים ונכונים, מבלי כל חשש ואבק גזל חלילה, וסבור היה שאין עליהם להרוויח במכירת הבדים יותר מאותם אחוזים קבועים שהסכימו עליהם, ולכן, כשהוא יידע את המחיר בהם נרכשו הבדים, יידע הוא כיצד לתמחר את מחירם ללקוח במדויק.

פעמים רבות חזר רבי כליפה הכהן והזהיר את ראובן מגאבס, הסוחר הסיטונאי, שיראה להקפיד מאוד על רישום מדויק בכל גליל בד הנשלח אל חנותו, ולציין את מחירו המדויק, היינו את המחיר בו הם נקנו, תוך כדי זהירות מרובה שלא להוסיף על המחיר המקורי אף לא פרוטה אחת. רבי כליפה סיבר את אזנו של ראובן ואמר לו: זה האופן בו מובטחת לנו ההצלחה, שכן רק על ידי רישום יכול אני לשאת ולתת באמונה.

ויהי היום, ואל אזניו של ראובן מגאבס, הסוחר הסיטונאי, הגיעה ידיעה על 'מציאה' נדירה שכמעט ואין בדומה לה. אנייה עמוסה בבדי משי יוקרתיים הגיעה אל חוף הים הסמוך לתוניס. היבואן חסר הסבלנות מבקש שלא להתעסק עם סוחרים רבים, שכל אחד מהם יקנה גליל או שניים. הוא מחפש סוחר שיקנה ממנו באחת את כל הסחורה תמורת מחיר זול ביותר. כמובן שהיבואן לא ביקש להפסיד בעיסקה זו, אולם זו בלבד, שהוא הסכים להסתפק ברווח מועט יותר ולחסוך מעצמו את כאב הראש של ההתעסקות עם סוחרים רבים.

ראובן מגאבס שחשש שמא יקדמנו אחר, מיהר לנסוע לעבר החוף ועד מהרה הוא מצא את עצמו עומד על הסיפון, מתמקח מעט עם היבואן על המחיר הכולל לסחורה שבאנייה, ובסופו של דבר מגיע איתו אל עמק השווה. הוא זה שיקנה את הסחורה כולה וישלם את תמורתה במזומן.

כעת נקלע ראובן להתחבטות קשה: אם הוא יספר לרבי כליפה הכהן את המחיר האמיתי בו נרכשו בדי המשי, והוא יתמחר זאת כהרגלו בתוספת האחוזים הקבועים, יהיה להם מכך רווח קטן יחסית, והסחורה תימכר במחיר זול בהרבה מהראוי לה. אין זה הוגן, חשב ראובן לעצמו, שגם במקרה מיוחד כזה בו התגלגלה מציאה לידינו, שהסחורה תימכר במחיר זול מהראוי לה.

בזו הפעם החליט ראובן להורות התר לעצמו ועל גלילי בדי המשי שהגיעו באניה זו הוא רשם כאילו הוא רכש אותם במחיר גבוה יותר, כך היה משוכנע שהרווח הגדול אכן ייכנס לכיסם. בד בבד המשיך ראובן כהרגלו לשלוח לרבי כליפה הכהן גלילי בדים מסוגים אחרים, אשר עליהם כמובן רשם את מחירם האמיתי והנכון.

כחלק מניהול המסחר השוטף היה על רבי כליפה הכהן לשלוח לראובן, בסוף כל שבוע מסחר, את סיכום כל הנעשה בחנותו: את כל גלילי הבד שהגיעו ואת פירוט הכמות שנמכרה, יחד עם הזמנות אותם הוא מבקש לספק לו הלאה. יחד עם סיכום זה היה רבי כליפה הכהן שולח גם את חלקו של ראובן ברווחי החנות כפי שסוכם ביניהם.

באותו שבוע המתין ראובן בציפייה רבה לקבל את הסיכום ואת כספי הרווחים. יודע היה כי גלילי בד המשי אמורים להכניס לו סכום רווח נאה מאוד. אפס כי כגודל צפייתו כך הייתה גם גודל אכזבתו. הרווחים היו נמוכים עוד יותר משבוע רגיל, וגם בסיכום של הסחורה שהגיעה כלל לא הוזכרו גלילי בד המשי.

ראובן התפלא מאוד על כך, לפי שלמיטב ידיעתו ונסיונו היה ביקוש רב

את הגלילים בכניסה לחנות, במקום בולט לעיני העוברים ושבים, אך לא היה לא להם כל דורש ומבקש.

ראיתי שיש כאן דבר משונה מאוד, שהרי דרכם של בדים כאלו להימכר היטב, ולכן החלטתי שלא אציע אותם עוד למכירה. ארזתי אותם היטב והעליתי אותם אל המחסן שבעליית הגג. אומר לך את האמת, המשיך רבי כליפה הכהן ואמר לראובן, משראיתי כי סחורה זו אינה נמכרת, בעוד ששאר הסחורות נמכרים היטב, חשדתי שמא סחורה זו אינה כשרה כל כך, האם היא הגיעה במרמה או שמא לא שמרת על ההסכם בינינו לדווח לי על המחיר המקורי בו נקנתה הסחורה ולא להוסיף עליה?!

ראה ראובן את רוח קדשו של רבי כליפה הכהן ומיד הודה על האמת. הוא סיפר לרבי כליפה הכהן מה מקור הבדים הללו ואת הסברא שחשב כי במקרה זה יכול הוא לשנות ולדווח מחיר גבוה יותר, כדי להגיע לרווח נאה. ועתה, מודה אני ומתוודה על כך, סיים הסוחר ואמר, ויותר לא אחזור לכסלה.

אכן נודע הדבר! הכריז הרב בתוכחה מוסתרת. רבי כליפה הכהן וראובן הסיטונאי טיפסו ביחד אל עליית הגג, והנה הם נוכחים לדעת כי תולעי עש החלו לאכול בבדים. הצטער ראובן הסוחר צער רב, ושאל את רבי כליפה הכהן: רבי ומורי, מה נעשה כעת? הרי בדים אלו, למרות שקניתם בהנחה גדולה, עדיין הם עלו לי כסף רב, והנה כל הכסף ששילמתי עבור בדים אלה הולך לטמיון.

הניח רבי כליפה את דעתו ואמר לו בניחותא: בני, הסר דאגה מליבך ואל תחשוש לגורל הבדים. זאת אשר תעשה: לך נא אל הבדים, מחוק מהם את המחיר שנקוב עליהם, וכתוב את המחיר האמיתי כפי המסוכם בינינו. אם תעשה כך, הרי שבעיניך תראה שלא יעברו ימים אחדים וכל גלילי הבדים ימכרו עד האחרון שבהם.

ראובן עשה כעצת רבי כליפה הכהן, ולאחר שציין עליהם את המחיר האמיתי, הורידם מעליית הגג על החנות, ואכן תוך זמן קצר מאוד נמכרו כל הבדים, והם הרוויחו סכום נאה ביושר ובהגינות. היה זה שיעור מוסר עבור ראובן על הצורך

לברך את השם אלוקינו על המזון שאכלתי. לכן, למרות שהעלית את הצעתך עוד ועוד, לא אקח ממך אפילו פרוטה אחת יותר ממה שהצעת בתחילה! שלם לי איפוא את המחיר הראשון שהצעת, ויכול אתה לקחת את הסחורה וללכת לחיים ולשלום.

הערבי הנרגש מצדקותו של רבי כליפה הכהן הרים את ידיו ובירך את השם אלוקי ישראל. היה זה רגע של קידוש שם שמים שראובן הסיטונאי מגאבס היה עד לו.

באותם רגעים נזכר ראובן, שהיה גם יודע ספר, את דברי הגמרא במסכת מכות (כד.) על דברי הפסוק (תהלים טו ב): 'וְדַבֵּר אֱמֶת בְּלִבְבוֹ' - כגון רב ספרא, ופירש רש"י: "בשאלות דרב אחא (שאלתא לו), והכי הוה עובדא, דרב ספרא היה לו חפץ אחד למכור, ובא אדם אחד לפניו בשעה שהיה קורא קריאת שמע, ואמר לו: תן לי החפץ בכך וכך דמים. ולא ענהו, מפני שהיה קורא קריאת שמע. כסבור זה שלא היה רוצה ליתנו בדמים הללו, והוסיף, אמר: תנהו לי בכך יותר. לאחר שסיים קריאת שמע, אמר לו: טול החפץ בדמים שאמרת בראשונה, שבאותן דמים היה דעתי ליתנם לך.

השתומם איפוא ראובן למראה זה של רבי כליפה הכהן שהוא דובר אמת בלבבו ונותן את הסחורה לערבי במחיר הראשון אליו התרצה למכור לו.

משפנה הערבי ויצא מהחנות ניגש ראובן לרבי כליפה הכהן, לחץ את ידו לברכת שלום, ולאחר שהחליפו ביניהם דברי נימוסין, ניגש ראובן אל התכלית ושאל את רבי כליפה: אדוני הרב, הנה שלחתי לך גלילי בדי משי משובחים ביותר, והייתי בטוח בהם כי יעלה בידינו להרוויח עליהם רווחים נאים מאוד, אפס כי לא קיבלתי מכבודו את כספי הרווחים מבדים אלו, ואף לא אישור על קבלתם. אכן על שאר הבדים שסיפקתי לכם, הכל על מקומו בא בשלום, אולם על גלילים אלו שנעלמו מהמסחר באתי הנה כדי לדרוש ולחקור עליהם.

חי נפשי! נענה רבי כליפה הכהן ואמר, שאין אני יודע מה אירע לבדי משי אלו שלא הצלחתי למכור מהם אפילו מטר אחד. הנחתי דוגמאות על הדלפק, העמדתי

לבדי משי מסוג כזה, והנה לא זו בלבד שרבי כליפה הכהן לא שלח לו את הרווחים עליהם, הוא אפילו לא הזכיר מהם כלום. החליט ראובן כי תהא זו הזדמנות נאותה לנסוע לג'רבא כדי לברר את הענין. לא לעתים קרובות היה ראובן מגיע מגאבס לג'רבא, אולם עתה חשב לעצמו שמהראוי יהיה לבקר אצל רבי כליפה הכהן, לדרוש בשלומו, ולהתעניין מה קרה לבדי המשי האבודים.

לא התמהמה ראובן ונסע לג'רבא, היישר אל חנותו של רבי כליפה שבשוק העירוני. עם כניסתו לחנות, הבחין ראובן בהתרחשות מופלאה: ערבי מקומי שביקש לקנות בדים חיפש ומשמש ביריעות ובגלילים, לאחר שמצא ובחר את מבוקשו, הוא ניגש לרבי כליפה הכהן והציע לו לקנות אותם במחיר מסוים בו היה חפץ.

רבי כליפה שמע את הצעת הקנייה של הערבי אך הוא לא יכול היה לענות לו, כי קודם לכן הוא סיים את סעודתו הצנועה ובאותם רגעים היה מברך ברכת המזון בכוונה רבה ובעיניים עצומות.

חשב הערבי לעצמו: אין החכם היהודי שותק אלא מפני שאין הוא מסכים להצעת מחיר זו. דומה עליו כי זה מחיר שאינו הוגן. נמלך הערבי בדעתו, הוסיף במחיר שהוא מוכן לשלם, והשמיע לו את הצעת המחיר החדשה. רבי כליפה הכהן עדיין לא סיים את ברכת המזון ושוב הוא לא ענה. ומשראה הערבי כי רבי כליפה ממשיך בשתיקתו, המשיך להרבות במחיר עוד כהנה וכהנה, עד שהצעת המחיר האחרונה שלו הייתה גדולה פי כמה וכמה מהסכום שנקב בראשונה.

בשלב זה עצר הערבי ועמד חסר אונים. הוא לא הצליח להבין את סיבת שתיקתו של רבי כליפה הכהן ומדוע הוא מסרב לסגור איתו את העיסקה. למחשבתו, ההצעה האחרונה אותה הציע, הייתה נאה והוגנת למדי, ולא הייתה כל סיבה הגיונית לכך שרבי כליפה הכהן לא יסכים לקבל אותה.

משסיים רבי כליפה לברך ברכת המזון במתינות, הוא אמר לסוחר הערבי: "סאלם עליכום" - ברוך הבא בצל קורתנו! דע לך שכבר בהצעת המחיר הראשונה שנתת לי - הסכמתי למכור לך, אלא שלא יכולתי לענות לך, וזאת בשל כך שהייתי עסוק

בשעה שמכניסין אדם לדין אומרים לו: נשאת ונתת באמונה, קבעת עתים לתורה, ותירצו בתרי אנפי.

והנה לשון רש"י במסכת סנהדרין הוא: "תחילת דינו - לעתיד לבא. על דברי תורה - שלא עסק בתורה", ומעתה יתכן בדרך רמז, שאכן לעתיד לבוא תחילת הדין הוא על דברי תורה, אולם בשעה שמכניסים אדם לדין, בראש השנה הוא יום הדין, אזי 'ראש דברך אמת', שבתחילה שואלים אותו האם נשא ונתן באמונה, לפי שעל ידי זה שאדם נוהג באמת ובישר, הוא זוכה שיצדיקו אותו במשפטו להיכתב לחיים טובים ולשלום.

אשר יוכל בזכות זה להינצל מן הדין, ואפילו ביום הדין גופא, וזהו פירושו: אם 'ראש דברך אמת', אך לא רק לפרקים, אלא 'ולעולם', כלומר, לעולם ועד אתה נוהג ונזהר לדבר רק אמת, אזי 'כל משפט', בכל עת דין ומשפט, ואפילו ביום הדין גופא, אשר מלך במשפט יעמיד ארץ, 'צדקך', תצא צדיק וזכאי במידת הרחמים.

ואולי יש להוסיף ולתרוץ בזה קושיית בעלי התוספות על מה שאמרו במסכת סנהדרין (ז): אמר רב המנונא: אין תחילת דינו של אדם נידון אלא על דברי תורה, שנאמר 'פטר מים ראשית מדון', ולכאורה, הרי אמרו במסכת שבת (לא): אמר רבא:

להתנהג ביושר ובאמונה, ולדעת כי פרנסתו של אדם קצובה ומזומנת לו מראש השנה ועד לראש השנה, וכי הברכה שרויה רק כשנושאים ונותנים בצדק ובאמונה.

לפני תקיעת שופר בימי ראש השנה אומרים את הפסוק (תהלים קיט קס): 'ראש דְּבַרְךָ אֱמֶת וְלַעֲלֹם כָּל מִשְׁפֵּט צְדָקָךְ', ופירש בזה הרה"ק רבי חיים מרדכי מנדבורנה זיע"א בספרו 'דבר חיים': פסוק זה אנו אומרים בראש השנה, יום הדין, לפני תקיעת שופר, כי בא הכתוב לרמוז על מעלת האדם הדובר תמיד אמת בלבבו,

פרשת האזינו

צווחותיו של האיש המוזר שיצא זה עתה מהיער גרמו לקולות צחוק מחודשים, וילדים אחדים החלו אף לזרוק עליו אבנים וגרוטאות. לבסוף ריחם עליו אחד האיכרים והשליך לעברו כמה בגדים קרועים ובלויים כדי שיוכל להתלבש כאחד האדם. אותו איכר טוב לב, אף קרא לו והזמין אותו לישון ברפת. האיכר היה בטוח שהאיש שיכור כלוט, ולכן נדמה לו כי הוא הפריץ...

הפריץ כבר היה עייף, אך הוא לא היה מסוגל לישון. הוא יצא מהרפת וחמק בחשאי מהכפר. שעת לילה הייתה והוא המשיך את דרכו בכביש המרכזי עד שהגיע אל הכפר הבא. כאן הוא כבר החליט שאסור לו לגלות כי הוא הפריץ, שהרי אין ספק כי השומעים יחשבו אותו לחולה נפש, וירדו לחייו. מוטב יהיה אם יעשה עצמו כאחד הקבצנים הנוודים ממקום למקום, וכך יוכל לפחות להשיג כדי חייו.

ההזדמנות הגיעה לו במהירות. הוא מצא קבוצה של פושטי יד שהסכימה לקבל אותו לחברתם, והוא הפך להיות קבצן מן השורה, האוסף פרוטה לפרוטה ומתפרנס מחסדיהם של הבריות.

משרתיו של הפריץ לא העלו בדעתם כי באותם שעות בהם הפריץ היה שקוע בתרדמה עמוקה, עלה מהים דמות בצורתו ובצלמו של הפריץ מיודעינו, ואמר

ובגדיו, אלא שלהפתעתו הוא לא מצא אותם.

תחילה חשב הפריץ כי מפני החשיכה זזו המשרתים עם הכרכרה ממקומם הקבוע, והוא כעס עליהם מאוד. הרוח הקרירה צמררה את גופו והנה הם מצאו להם זמן מתאים לשינויים לא מתואמים. אולם ככל שחיפש באזור כולו הוא לא הצליח למצוא את פמלייתו. הוא הרים את קולו וקרא בשמותיהם של המשרתים אך קולו היה כקול קורא במדבר.

הפריץ לא ידע את נפשו. אובד עצות היה. נמצא הוא בשום מקום, ללא בגדים מתאימים, וגם הרעב החל להשפיע עליו. עייף הוא אמנם לא היה, שכן זה עתה קם משינה עמוקה וממושכת, ולכן הוא החליט שאין לו כל ברירה כי אם לצעוד אל עבר מקום יישוב, שם, כך יש לקוות, יכירו אותו ויעזרו לו.

נביחות הכלבים ששמע הודיעו לו כי הוא הגיע לכפר קטן, והכלבים עוררו את בעליהם לאורח הבלתי קרוא שהגיע לכפר. התושבים המעטים שהתגוררו במקום יצאו לראות במי מדובר, וכשראו אדם מוזר מהלך כאילו הוא בחוף הים, פרצו בצחוק גדול. הפריץ ששכח לרגע את מצבו האמיתי, איבד את עשתונותיו והחל לצווח: בני בליעל ארוורים! וכי כך אתם מקבלים את פני הפריץ? דעו כי אפשרות את עורכם מעליכם ואייסר אתכם בשוטים ובעקרבים!

הפריץ שהוחלף

מחבב היה הפריץ אנטון לרחוץ במי הים. משוכנע היה כי הרחצה תורמת לבריאות גופו ולבריאות נפשו. אדוות הגלים הכחולים, המתנפצים אל החול הזהוב שבחוף הים, הייתה מרחיבה את לבו וגורמת לו תחושת אושר מרובה. אפס כי חוף הים הקרוב ביותר לאחוזתו של הפריץ אנטון היה רחוק מאוד ועליו היה לנסוע פרסאות רבות כדי להגיע לשם. אך כמובן שדבר זה לא הרפה את ידו של הפריץ מלעשות את רצונו.

מפעם לפעם היה הפריץ מורה לרתום את סוסיו האבירים אל כרכרה איתנה ומפוארת, למלאה בצידה לדרך, מאכלים ומשקאות כדי המלך, ולצאת לדרך אל חוף הים. אל המסע הגדול היו מצטרפים מתי מספר ממשרתיו הקרובים והנאמנים, שהיו לחברה נעימה במשך כל המסע.

עם הגיעו אל חוף הים היו המשרתים נותנים לו פרטיות, והוא היה יוצא לבדו להשתכשך במים הנעימים. כשהוא לבוש בגדי רחצה היה הפריץ מתרענן להנאתו, וכשהתעייף היה פונה לנוח מעט תחת צל העצים. גם באותו היום שכב הפריץ לנוח, אלא ששנתו הייתה עמוקה יותר. כשהתעורר בבהלה הבחין כי כבר שקעה השמש והשעה מאוחרת. במהירות החל לצעוד אל עבר נקודת המפגש הקבועה בה המשרתים היו ממתנים לו עם כרכרתו

בליז'ענסק והעביר לו את ההודעה של הפריץ הרשע: תוך שלושים יום מחויב אתה לעזוב את העיר ליז'ענסק ולא לשוב אליה לעולם!

הרבי רבי אלימלך הקשיב להודעה ולא ענה מאומה. מסבר פניו היה נראה לאנשי שלומו שנחרדו לשמע צו הגירוש, כי הרבי אינו מוטרד כלל מדברי הפריץ.

באותו יום, אנטון הפריץ שהפך לקבצן מן השורה התרגש מאוד. חבריו אמרו לו כי הפעם הם ילכו אל העיר שבה הוא התגורר עד לא לפני זמן רב. הקבצנים הסבירו לחברם החדש כי התחנה הראשונה שלהם בעיר תהא בסמוך לבית התיפלה המקומי, שם מתקבצים תושבי העיר ובצאתם משליכים הם פרוטות לרוב לכל פושטי היד. בהתרגשות, הוסיפו הקבצנים ואמרו, כי אם יהיו ברי מזל, הרי שהפריץ הגדול המתגורר שם יתן לכל אחד מהם מטבע כסף.

ליבו של אנטון החסיר פעימה. הוא כמובן לא העז לומר להם כי הוא זה הפריץ, אך הוא היה סקרן מאוד לראות שוב את עירו ולהציץ בפרצופו של המתחזה להיות הפריץ.

אנטון תפס את מקומו בשורה הראשונה של הקבצנים, אלא שהוא אפילו לא הביט לעברם של הפרוטות שהשליכו לו היוצאים. כל כולו היה מרוכז לתפוס את מראהו של הפריץ. ואכן, לאחר כמה דקות הוא ראה את משרתיו מפנים דרך עבור הפריץ, אדם בצורתו ובצלמו, שחילק מטבעות כסף לקבצנים ועלה במהירות על הכרכרה שהמתנה לו.

היה רגע שאנטון כמעט ולא שלט בעצמו. הוא חשב להתנפל על הפריץ המתחזה ולעשות בו שפטים. אולם הוא ידע לעצור את עצמו. הרי הוא עתיד למצוא את עצמו מאחורי סורג ובריש למשך שנים ארוכות על עוונתו שהכה והציק לאדם רם מעלה כמו הפריץ הנכבד.

עם זאת סקרנותו של אנטון גברה עליו והוא ביקש מחבריו הקבצנים רשות לשוטט בעיר בגפו. משניתנה לו הרשות הוא מיהר ללכת אל ארמונו. אלא שהוא עשה טעות עליה הוא לא חשב. מתוך הרגל הוא התקרב יתר על המידה אל

ומבקש ארבע מאות.

בדמיונותיו היה הפריץ משוכנע כי היהודים שנואי נפשו מחזיקים באוצרות ענק, והם מרמים אותו תדיר על מידת הכנסותיהם. בשל כך, כל מפגש כזה עם חוכריו שהסתיים בכך שדמי החכירה לא הוכפלו, היה מבחינתו כשולן גדול. הוא לא ידע להסביר מדוע הוא מסכים לוותר ליהודים והוא מתרכך מולם וחוזר בו מדרישותיו.

תסכולו של הפריץ הביאו אותו להתייעץ עם ידידו הוותיק, הכומר המקומי הרשע, ולדון אתו מה עליו לעשות כדי למקסם את הכנסותיו הכספיות מהיהודים החוכרים המסרבים לשלם לו את הסכומים שהוא דורש מעמם. הפריץ הסביר לומר כי הוא חש 'רגשי אשמה' על וותרנותו המופרזת ועל חולשתו מול היהודים.

הכומר הערמומי הסביר לפריץ, כי אל לו לראות בכך חולשה שלו: אין זאת אלא מעשיו של ה'ראבין' היהודי. הלא תדע, הסביר הכומר לפריץ, כי בסמוך אלינו, בעיר ליז'ענסק, מתגורר צדיק יהודי מפורסם, רבי אלימלך שמו, ושמו נודע לתהילה כעושה נפלאות. כל יהודי הסביבה, גם הקרובה וגם הרחוקה, פונים אליו לבקשת עזרה מכל צורותיהם, ובמיוחד רגילים הם לפנות אליו בטרם בואם אליו, הפריץ.

הבקשה השגורה על לשונם של היהודים היא אחת: יואיל נא הרבי להתפלל עבורנו לאבינו בשמים שירכך את ליבו האכזר של הפריץ, שלא יכביד עולו עלינו ולא יטיל עלינו גזירות קשות ודרישות כספיות חדשות. והרבי מקשיב לבקשתם ופועל עבורם שגם אם תרצה - לא תוכל לעשות זאת.

הפריץ הנדהם לשמע תשובה זו, הוסיף ושאל את הכומר: האם יש מה לעשות בנידון? וכי עצה יש לי מול הראבין היהודי עושה הנפלאות? לשאלה זו המתין הכומר, ובלחישת נחש אמר לפריץ: בוודאי ובוודאי! יכול אתה לשלח את הראבין מהאזור, וכך לא יהיה ליהודים אל מי לפנות ולבקש כזאת.

לא איחר הפריץ מלעשות כדבר הכומר, ועוד באותו היום הגיע שליח מיוחד מארמונו של הפריץ אל ביתו נאוה קודש של הרבי הקדוש רבי אלימלך

למשרתים כי הפעם אין הוא רוצה להישאר בים. סיבה חשובה יש לו שבשבילה הוא חייב לחזור במהירות אל ארמונו. המשרתים לא העזו לומר דבר, ועד מהרה שעטו הסוסים אל עבר הארמון, כשהפריץ האמיתי נותר מאחור.

איש רע מעללים היה אנטון הפריץ. שטחי ענק עמדו לרשותו, בהם נכסים מניבים רבים אותם היה משכיר ליהודים. חלקות יער רבות היה משכיר כדי לחטוב בהם עצים, שדות וכרמים בהם גידלו ירקות ופירות, אגמים ונהרות מהם דגו דגים טריים, וכמובן אכסניות ובתי מרזח שהיו פזורים על פני הכפרים והדרכים.

מנהג קלוקל היה לו לפריץ והוא שבכל שנה ושנה, בכל פעם שהגיע הזמן לחדש את החכירה, היה נוהג להכפיל את הסכום לתשלום ולבקש מחירים מפולפלים שאין הדעת סובלתם. היהודים היו כמובן מבקשים על נפשם ומתחננים לרחמי הפריץ שיואיל לוותר להם על דרישתו, בטענתם כי ההכנסות אינם מכסות את ההוצאות.

בסופו של דבר היה הפריץ מתרכך ומוותר על דרישותיו המופרזות. פעמים הסתפק בהעלאה קלה, פעמים שאף ויתר על ההעלאה, והיו פעמים שאף הסכים לדחות את תשלום החוב.

מפגישות אלו שני הצדדים היו יוצאים מאוכזבים ומתוסכלים עד מאוד. היהודים לא יכלו להירגע מאותה מסכת התעללות נפשית וכספית שהפריץ היה מעביר אותם. הדרישות הלא הגיוניות שתמיד לוו באיומים ובהתראות על עונשים קשים, מצצו את לשדם של היהודים שלא היו מסוגלים לעינויים אלו. בפרט שבסופו של דבר, גם מחירי השכירות היו אכן גבוהים מאוד, ובמיוחד באותם פעמים שאכן הפריץ הצליח להוסיף על השכירות.

גם הפריץ היה נותר עצבני ומאוכזב עד מאוד. שונא היה את היהודים בכל ליבו ונפשו ומבקש את רעתם תמיד. אילולא ההכנסות הכספיות הנאות שהם מכניסים לו, מזמן היה משלח אותם מכל שטח שיפוטו. באותה מידה של שנאה ליהודים, אף היה הפריץ אוהב כסף וזהב לרוב, ועל כל מנה שהיה לו היה תאב

את הכומר הרשע צורר היהודים שגרם לכל צרותיו, ואילו את היהודי שסייע לו בשעת צרתו, מינה לתפקיד מנהל רכושו, כשהוא מורה לו להתנהג בדידות ובחמלה לכל היהודים השוכרים.

על הפסוק (דברים לב ח): **'בְּהִנָּחַל עֲלֵינוּ גוֹיִם בְּהַפְרִידוּ בְּנֵי אָדָם יַצַּב גְּבֻלַת עַמִּים לְמַסְפַּר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל**, פירש הרה"ק המאור ושמש זיע"א: להבין יש מה השבח הזה שהציב גבולות עמים למספר בני ישראל, ומה עניינו אל השירה הזאת. גם מה זה נתינת טעם שמפני כי חלק ה' עמו הציב גבולות עמים למספרם, שאין ענין זה לזה לפי המובן בהשקפה.

אמנם יש לרמוז בזה כי ה' יצר עולמים לכבודו, להגדיל שמו ומלכותו ושיתגלה אלהותו על בריותיו... וכל הרשעים ההם שמו מגמת פניהם לסלק שכינתו מתחתונם... ונתן ה' את **שבעים הנפש אשר ליעקב אבינו עליון על כל הגוים שהם שבעים אומות ושבעים שריהם כפף תחת השבעים נפש, למען אשר ישלוט כל אחד מיצאי ירך יעקב על אומה אחת לבל יוכלו קום תחת אבותיהם הרשעים...**

ויש בכל דור שבעים צדיקים נגד השבעים זקנים ומשה ואהרן על גביהם, כי בכל דור יש צדיקים בבחינת משה ואהרן והאבות ועולה מספרם ע"ב מספר 'חסד', ועליהם קיים בנין העולם, ויש להם כוח להכניע האומות ושריהם לבל יוכלו להרע ולעכב עבודת ה' יתברך ולמעט כבוד שמים חס ושלום...

וזהו כוונת הפסוק 'בהנחל עליון גוים', כאשר החלו הגוים להתנחל. 'בהפרידו בני אדם', פירוש, כאשר נפרדו בני אדם מאתו יתברך למרוד בו, לזאת יצב גבולות עמים למספר בני ישראל שיהיה מספרם שבעים אומות לנגד השבעים נפש יוצאי ירך יעקב. כי חלק ה' עמו שהם חלק ה' ואי אפשר להפרידן ולחלקן מפני אשר הם קשורים בו יתברך והוא אחדות הפשוט. יעקב חבל נחלתו שהם חבילות וצרוור נחלתו וקשורים בו יתברך על כן העוז והמשרה על שכמם למשוך כל האומות ושריהם אליהם לרצונם בחבלים ועבותות ולשלוט עליהם ולהרבות כבוד שמים שלא יוכלו למחות בידם.

לא סיפר אפילו למשפחתו הקרובה.

עודם מדברים והפריץ פרץ בככי סוער: יודע אני את הסיבה שהביאה אותי לכל צרותיי! אין זאת אלא בשל החלטתי המטופשת לגרש את הצדיק היהודי, הרבי רבי אלימלך, מעירו ליז'ענסק. חייב אני לפגוש את הראבין הצדיק ולבקש את סליחתו, להבטיח לו כי אני מתחרט על מעשי ולהודיעו כי יותר לא אשוב לכסלה.

בסתר לבו שמח הפריץ על הארכה של שלושים הימים שנתן לרבי עד לעזיבתו. עתה, קיוה שהרבי לא עזב את המקום לפני שעבר הזמן שניתן לו.

הפריץ התחנן לפני היהודי שיקח אותו אל הרבי רבי אלימלך. ואכן, היהודי נענה לבקשתו זו והגיע יחד אתו אל מעון קדשו של הרבי. עוד בטרם פתח הפריץ את פיו, החל הרבי רבי אלימלך לומר לו בקול תקיף: חושב אתה כי רק בשל גזירת הגירוש שהוצאת עלי נענשת בעונש נורא זה?! לא ולא! איש צר ואויב אתה לכל בני ישראל! כבר שנים רבות שאתה מציק לחוכרים מבלי טיפת רחמים, מתעמר בהם ומעלה להם את דמי החכירה! עתה נוכח אתה לדעת כי העולם אינו הפקר, וכי יש דין ויש דיין.

נפל הפריץ לרגלי הרבי רבי אלימלך ונשבע כי אם הרבי יסייע בעדו לחזור אל מקומו, הרי שהוא ישנה את יחסו ליהודים מהקצה אל הקצה. יוזיל להם את דמי החכירה ויטיב להם ככל אשר יוכל.

משסיים הפריץ את הבטחתו ביקש ממנו הרבי שיספר את כל אשר אירע עמדו עד כה. וכשסיים, הורה הרבי ליהודי שילוה לפריץ סכום כסף גדול כדי שהוא יוכל לרכוש לעצמו תלבושת מפוארת כפי שהיה רגיל בימי תקפו. ביום ראשון הבא, המשיך הרבי רבי אלימלך ואמר, תבוא אל בית התיפלה לקראת שעת הסיים. כמובן שהכרכרה שלך כבר תעמוד שם הכן לקראת עליית הפריץ, ואתה, אל תתבלבל, ותעלה לכרכרה כאילו אתה הוא זה הפריץ. מבטיח אני לך כי איש לא יבחין בשינוי, סיים הרבי את דבריו.

כך אכן היה ומשחזר הפריץ לארמונו, הדבר הראשון שעשה היה לגרש מהעיר

הארמון, והכלבים עזי הנפש שהיו מופקדים על שמירת הארמון זינקו עליו, ורק בעור שיניו הוא הצליח להימלט.

הוא רץ כל עוד נפשו בו, ונפל מתעלף סמוך לאחד הבתים. למזלו הטוב היה זה יהודי רחום לב שליבו נכמר על הקבצן המעולף. הוא הכניסו לביתו והשיב את רוחו בארוחה חמה ומשביעה.

לאחר שאנטון סיים את ארוחתו, הוא חש רצון עז להודות למיטיבו, והחליט לגלות לו את סודו: דע לך, כי אני הוא הפריץ הגדול השולט בכל האזור!

היהודי בקושי רב הצליח לכלוא את השחוק שכמעט התפרץ ממנו, והחליט להמשיך את השיחה בהתאם: האם תמיד היית הפריץ של האזור, או שמא רק בתקופה האחרונה, ואולי הדבר אירע בשעה שבה שכבת מעולף על יד פתח ביתי?

הפריץ שהבין כי שאלה זו בוא תבוא, ענה לו בתשובה מוחצת שהדהימה את היהודי, וכמעט שגם הוא התעלף שם לשמע הדברים. אתן לך סימן מובהק שממנו תדע כי אכן אנכי הפריץ! דמי החכירה שלך לשנה זו עומדים על אלף זהובים, בעוד שבשנה הקודמת שילמת רק שמונה מאות זהובים. אני ביקשתי להכפיל לך את דמי החכירה, אולם לאחר שהתחננת וביקשת הגענו לפשרה כי התוספת תהא רק מאתיים זהובים.

היהודי איבד את לשונו מרוב תדהמה. אך עד מהרה הוא התעשת ואמר: שטויות אתה דובר שכן בימים האחרונים ראיתי את הפריץ כמה וכמה פעמים, כשבכל פעם הוא מהלך יחד עם משרתי.

הפריץ לא התבלבל והחל לספר באזני היהודי עוד שלל רב של פרטים וידיעות שאיש מלבדו לא היה יכול לדעת עליהם. כך, לשם משל, סיפר לו הפריץ על כך שלפני חמש שנים הייתה ירידה חדה בהכנסות, ולא עלתה בידו לשלם את דמי החכירה במועד, והוא אכן נתן לו הארכה של שלשה חדשים לתשלום, ובתנאי שלא תספר על כך לאיש. כעת היה היהודי משוכנע כי זהו הפריץ, הוא ולא אחר, שכן את עניין הארכת זמן התשלום הוא

מלון יקרוך ויהושע נפלאים מלוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביהצדק שליט"א

מִי־הֵתָא חֲזֵה־תָא

חֲזֵה־תָא דְאִזְרֵי־תָא
יְסוּד חֲדָשׁ וְנִפְלֵא עַל הַפְּרָשָׁה

חגי תשרי - כנגד מחשבה דיבור ומעשה

וסוכות - הוא זמן להרבות בו בצדקה [חג הסוכות בזמן האסיף הוא זמן מתנות עניים (רש"י סוכה מז. ד"ה שיר). ובפרי עץ חיים כתב (חג הסוכות פ"ג): ערב סוכות יש להרבות בצדקה (וכו') ויש לחלק הקופה לעניים. וראה בכיסא דוד להחיד"א (דרוש ז) שבעלי צדקה זוכים לחסות בצל השכינה כמו שכתוב (תהלים לו ח) 'מה יקר חסדך אלהים ובני אדם בצל כנפיך יחסיון' (רות רבה ה ד), וכן ביציאת מצרים זכו לענני הכבוד כי קבלו עליהם לגמול חסדים, אם כן בחג הסוכות שאנו יושבים בסוכות זכר לענני הכבוד ראוי להרבות בצדקה כדי שזוכה לחסות בצלו [יתברך], ועל ידי עבודת הזמנים הללו זוכים לתשובה במחשבה ודיבור ומעשה. וכן חודש מרחשון הוא השלמה לעבודת התשובה של חודש תשרי, וזהו שנקרא חודש מרחשון 'בול', ראשי תיבות **ב'פיך ו'בלבבך לעשותו**, רמז להשלמת התשובה בין במחשבה בין בדיבור ובין במעשה.

סוף דבר יש לכל אחד לדעת כי הוא סך הכל אדם בשר ודם ולא הכל יכול להגיע למעשה ממש, אך על כך הם דברי הגמרא (ברכות ו.ו) 'חישב אדם לעשות מצוה ונאנס ולא עשאה מעלה עליו הכתוב כאילו עשאה', וכן בענין התשובה, אדם יעשה המוטל עליו יעזוב דרכיו הרעים, יבכה יתחנן ויעשה כל מה שיכול, ואם נאנס ולא עשאה מעלה עליו הכתוב כאילו עשאה והקב"ה יעזור לו להשלים תשובתו, ואז התשובה ביתר שלימות.

והיהודי הרוצה לחזור לבוראו עומד לו כח גדול מלעילא, שהרי כלל גדול למדונו חז"ל (שבת קד). 'הבא לטהר מסייעין אותו'. וכתב החתם סופר (ראה ד"ה לשכנו) שיש בדינו הבטחה, אם ידרוש ויבקש את הקדושה בוודאי יבוא לזה. ודרש זה בפסוק (לעיל יב ה) 'לשכנו תדרשו ובאת שמה', שהוא על דרך מה שאמרו בגמרא 'הבא לטהר מסייעין אותו', שאם רק תדרוש לבוא 'לשכנו', תהיה בטוח 'שתבוא שמה', כי ישלח מקודש עזרך.

צלותין ובעותין].

ויום כיפור - הוא הזמן המובחר לתשובה [כמו שכתב ברמב"ם (תשובה פ"ב ה"ז) יום הכפורים הוא זמן תשובה לכל, ליחיד ולרבים, והוא קץ מחילה וסליחה לישראל. וכתב בשערי תשובה לרבנו יונה (שער ד אות יז): מה שנאמר (ויקרא טז ל) 'לפני ה' תטהרו' מצות עשה על התשובה, שנחפש דרכינו ונחקורה ונשובה אל ה' ביום הכפורים, ואף על פי שנתחייבנו על זה בכל עת, החיוב נוסף ביום הכפורים, והטהרה אשר בדינו היא התשובה ותיקון המעשים].

הנה נקבע הזמן לעבודת התשובה במועדי חודש תשרי [מדד את החדשים ולא מצא חדש נאה לסליחה ולכפרה כחודש] תשרי שבו נולדו אבות העולם, וכל העושה בו תשובה צדקתו מסייעתו (פסיקתא רבתי הוספה א פי"ג), בראש השנה ויום כיפור וסוכות, והם מיוחדים לעבודת התשובה כראוי.

ראש השנה - הוא יום מיוחד לתפילה [כדאיתא בזוהר (בהעלותך קמט.): ראש השנה דאיהו יומא דדינא, ומאריהון דלישנא בישא קיימין עלייהו דישאל, בעינן מלין

מִילְתָּא דְפִלְיָאָה

כפי מעשי האדם כן נוהגים עמו מן השמים

פִּי שֵׁם ה' אֶקְרָא הֵבו גְּדֹל לְאֱלֹקֵינוּ (לב, ג).

התנהגות ה' יתברך עם האדם תלויה כפי התנהגות עצמו, כמו שכתוב (תהלים קכא ה) 'ה' צלך' ואיתא **מהבעל שם טוב ע"ה** רמז שה' יתברך מתנהג כמו הצל של האדם, וכמו הצל הנוטה לכל צד שהאדם נוטה, כך כפי הנהגת האדם כך מתנהגים עמו מן השמים. והנה איברי האדם מכוונים כנגד מידות עליונות, וכמו שמובא ב'פתח אליהו' (תקו"ז הקדמה יז). 'חסד דרועא ימינא, גבורה דרועא שמאלא', נמצא שבפעולות האדם לחסד או לגבורה הוא מעורר השפעה כנגדו מן השמים, כפי פעולותיו בעולם הזה כך נוהגים עמו כמו הצל המתנועע לפי פעולות האדם. וכן כתב בשל"ה (תולדות אדם השער הגדול) בשם מדרש והזהיר: 'ה' צלך על יד ימינך', מהו 'ה' צלך', כצלך, מה צלך אם אתה משחק לו הוא משחק לך, ואם אתה בוכה לו הוא בוכה כנגדך, ואם אתה מראה לו פנים זעומות או מסוברות אף הוא נותן לך כך, אף הקדוש ברוך הוא צלך, כשם שאתה הווה עמו כך הוא הווה עמך עכ"ד.

וכל ההנהגה מן השמים תלויה ועומדת כפי התנהגות האדם ופעולותיו בעולם הזה, כי התחתונים נותנים ומעוררים כח בעליונים על דרך שנאמר (תהלים סח לה) 'תנו עוז לאלקים', וכן נרמז בפסוק (דברים לב ג) **הבו גודל לאלקינו**, שישאל במעשיהם הטובים מפרנסים לאביהם שבשמים, וחלילה להיפך, במעשים שאינם ראויים הרי מחלישים כביכול כח של מעלה, כמו שכתוב (שם פסוק יח) 'צור ילדך תש' לשון תשישות כח, ומכאן גודל הזהירות במעשינו להוסיף כח למעלה ולעורר כל מיני השפעות טובות כפי מעשינו.

ברזא דאח"ד רמזים נפלאים על סדר הפרשה

'תְרוּעָה' - מרמז כשאדם עושה כל שביכלתו עוזר לו הקב"ה

'קחו עמכם דברים ושובו אל ה', אמרו אליו כל תשא עוון וקח טוב ונשלמה פרים שפתינו', שאף שהלב אינו מרגיש, עם כל זאת נקח עמנו דברים, ועל דרך שכתוב 'כי קרוב אליך הדבר מאד בפיך ובלבבך לעשותו', והקשה **בשם משמואל** (נצבים תרע"א ד"ה כי קרוב) ובעוד ספרים, מדוע נכתב 'בפיך' קודם ל'לבבך', הרי סדר התשובה היא שבתחילה מתחרט בליבו ואחר כך מתודה בפיו, וביארו שיסגור פניו שהלב אינו מרגיש חרטה ועדיין אינו מבין את גודל הריחוק שיש לעושה עבירה, אך לכל הפחות יתחיל בפיו ויתודה על עוונותיו, וישפוך שיח פני בוחן לבות שיפתח ליבו לתשובה וחרטה, ואחר כך יסייע לו הקב"ה ויכנסו הדברים לליבו.

מעלת המחשב לעשות מצוה אף שלא עשאה

וכבר אמרו צדיקים על דברי הגמרא (ברכות ו.) 'חשב אדם לעשות מצוה ונאנס ולא עשאה מעלה עליו הכתוב כאילו עשאה', שכאשר אדם עושה מצוה כמעט ואי אפשר שלא יתערב בזה פניות ונמצא שהמצוה אינה בשלימות, אך אם נאנס ומעלה עליו הכתוב כאילו עשאה זה ביתר שלימות כי אין פניות במצוה. וכן בענין התשובה, אדם יעשה המוטל עליו ויעזוב דרכיו הרעים, ואז יבכה ויתחנן ויעשה כל מה שיכול, ואם נאנס ולא עשאה מעלה עליו הכתוב כאילו עשאה והקב"ה יעזור לו להשלים תשובתו, ותהיה התשובה ביתר שלימות.

וכפי שמסופר על הרה"ק ר' שמעלקא **מניקלשבורג ע"ה** שהזמינוהו להיות סנדק בברית מילה, לבסוף נאנס ולא יכל לבוא לברית, ראוהו התלמידים והנה רבם שרוי בשמחה עצומה, לתמיהתם השיב, בדברי הגמרא הנ"ל, אם הייתי עושה את המצוה, היה ודאי מתערב בזה אלו פניות, אך כאשר הכתוב מעלה עלי כאילו עשיתי, ודאי המצוה בשלימות.

העולם הבא. אמנם אין לנו השגה במה שהצליח לתקן ואת הניצוצות שהעלה ע"י תשובתו ולאִיזה מדריגות עצומות הגיע כדאיתא בספרי המקובלים, אך זאת נוכל ללמוד כל אחד ואחד מישראל שאף אם חטא והרשיע חלילה עד שנראה שאין לו אפשרות לחזור בתשובה, יתן ליבו לקחת לימוד מרבי אלעזר בן דורדיא, שכאשר ראה והבין שבשביל לתקן את העוונות החמורים שעבר, לא יספיקו כל ימי חייו, געה בבכיה נוראה עד שיצאה נשמתו.

וכן כתוב (ירמיה ח כג) 'מי יתן ראשי מים ועיני מקור דמעה ואבכה את חללי בת עמי', שהיא העצה לאדם שחללים הפיל במעשיו, שיתן ראשו מים ועיניו מקור דמעה, וה' יתברך ברחמי שרואה את צערו ודמעותיו ולפניו נגלו כל מצפוני הלב ורואה שמתחרט על מעשיו, אף שאין בכח האדם לתקן מעשיו בעצמו, משלים הקב"ה את תשובתו ומחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה (קידושין מ.). ולא עוד אלא גם ממתיק את הדין מעליו, שבכוח הדמעות לשבור כל מחיצה וגזירה שחלילה נגזרה על האדם כדברי הזוהר הקדוש (ויחי רכג.): כל בר נש דאושיד דמעין קמיה דקודשא בריך הוא, אף על גב דאתגזר עליה עונשא, יתקרע ולא יכיל ההוא עונשא לשלטאה ביה.

כח הפה גם כאשר הלב אטום וסתום

ואף כשהאדם מנסה לרחוץ את לבו ורואה שלבו אטום אל יפול לבו בקרבו, כי גלוי וידוע לפני רבון העולמים שרצוננו לעשות רצונו ולקיים כל מצוותיו חוקיו ומשפטיו, ולא להיכשל בשום נדנדוד חטא והרהור עוון במחשבה בדיבור ומעשה, וחפצים אנחנו להרגיש את ההרגשות הגדולות שאדם צריך להרגיש אחר שעושה חטא, אך מה נעשה ותוקף הגלות אוטם וסותם את ליבנו בחותם בתוך חותם, ופעמים שקשה להרגיש אפילו הרגשה קטנה, לא גנוחי ולא ליל. אך על זה אמר הנביא (הושע יד ג)

שיעור תרועה כשלב יבבות. **מר סבר גנוחי גנח ומר סבר ילולי יליל** (ראש השנה לג, ב).

אמרו בספרן של צדיקים על הפסוק (במדבר לא כג) 'כל דבר אשר יבוא באש תעבירו באש וטהר, וכו' וכל אשר לא יבוא באש תעבירו במים', ישנם דברים שיעברו ויחלפו באש, ויש דברים שהם בבחינת 'אשר לא יבוא באש' ועליהם נאמר 'תעבירו במים' שצריך להוריד דמעות כפלגי מים כדי לטהר נפשו לה'. שצריך האדם להשתמש בכל האמצעים העומדים לרשותו כדי לזכות להתקרב חזרה לאביו שבשמים.

אפשר לרמוז במה שאמרו בגמרא (ר"ה לג:) שתי דרכים לפרש 'תרועה' שנאמרה בתורה, או 'גנוחי גנח' או 'ילולי יליל', שצריכים לגייס את כל הכוחות, אם באש אם במים, אם בגניחה אם ביללה, וכשאדם עושה כל שביכלתו עוזר לו הקב"ה וזוכה שיתרצה עבד אל אדוניו.

וידוע שכל עולם הזה הוא משל, וכמו בעולם הזה אם בן מתחנן לאביו אפילו בדבר הקשה עליו, אולם אם הוא בבחינת 'תְרוּעָה' יְדַבֵּר רָשׁוּ' (משלי יח כג), אזי 'וְלִשׁוֹן רָפָה תִּשְׁפָּר גְּרָם' (שם כה טו) וכפי שכתב רש"י: 'ולשון רכה' בתפילה ובתחנונים, 'תשבר' את עצם קושי הגזרה. כן הדבר אצל אבינו שבשמים שאף מי שהתרחק וקשה דרכו לחזור בתשובה שלימה, אבל אם שופך את לבו ברחמים ותחנונים וצועק לבו אל ה', ע"י זה מתעוררים רחמים מרובים ועצומים ונפתחים כל השערים, ע"י התפלות צומות וזעקות.

תיקון החטאים בבכיה מעומק הלב

כן ראינו אצל רבי אלעזר בן דורדיא (ע"ז יז.), אף שעבר עבירות חמורות ביותר, אך כששמע שאינו יכול לחזור בתשובה, תפס את עצמו וצעק ובכה מקירות לבו, שמים וארץ בקשו עלי רחמים וכו', אמר אין הדבר תלו אלא בי, נתן ראשו בין ברכיו וגעה בבכיה עד שיצאה נשמתו, יצאה בת קול ואמרה רבי אלעזר בן דורדיא מזומן לחיי

התפילה לבורא עולם מכל יהודי בכל מצב ובכל זמן

ובמדרש (בר נגיד) הוסיפו, והביא רש"י את דבריהם: 'באשר הוא שם', אמר רבי סימון, קפצו מלאכי השרת לקטרגו, אמרו לפניו, רבון העולמים, אדם שהוא עתיד להמית את בניך בצמא אתה מעלה לו באר, אמר להם, עכשיו מה הוא, צדיק או רשע, אמרו לו, צדיק, אמר להם, איני דן את האדם אלא בשעתו].

וממילא ידע כל אדם ויחזק בליבו אמונה זאת, וכפי שאמר הרה"ק רבי לוי יצחק מברדיטשוב ע"ה בקדושת לוי (ויחי ד"ה יהודה אתה) שיש לו לאדם להתחזק באמונה זו, שעל אף שהקדוש ברוך הוא נקרא 'הגדול, הגבור, והנורא', ולו דומיה תהילה' (עפ"י תהלים סה ב), אף על פי כן יקר בעיניו דבריהם של עמו ישראל ומגיע מהם תענוג לבורא יתברך, אפילו ממי שהוא חס ושלום בדיוטא תחתונה, ובוודאי אין הקדוש ברוך הוא מואס חס ושלום בשום תפילת עמו ישראל.

כידוע פירושו של הרה"ק ר' מרדכי מלעכוויטש ע"ה בפסוק (תהלים כט ח) 'יחיל ה' מדבר קדש', 'יחיל' מלשון מיחל ומצפה, 'מדבר קדש' מלשון דיבורי קודש, שהקדוש ברוך הוא כביכול ממתין ומצפה לדיבור קודש שיהודי מוציא מפיו (תורת אבות תורה ותפילה אות ז). ובתולדות יעקב יוסף (עקב מצוה והלכת בדרכיו) ביאר מה שאמר דוד המלך ע"ה (תהלים סח יד) 'אם תשכבון בין שפתיים', שהקדוש ברוך הוא שומר ושוקד על שפתי האדם לנושקה כשהוא אומר בתורה ותפלה בדחילו ורחימו.

אברהם אבינו הכין דרך של התקרבות בכל מקום

והנה גם בזה כבר סלל אברהם אבינו ע"ה את הדרך בשבילנו בניו אחריו, שנדע כי בכל מקום ובכל עת יכול כל איש ישראל לעבוד את השם יתברך, כמו שנרמז בפסוק (בראשית כב ד) 'וירא את המקום מרחוק', שראה ממרחקים את הטענה הזאת שיש מקומות שבהם אין אפשרות לעבדו יתברך שמו, אלא ידע ש'בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתיך' (להלן כ כא), והדבר אפשרי בכל מקום.

(פ"ג): ואפילו המבינים אי אפשר שיוכלו לכוין בכל עת שמתפללים, ולכן אנו אומרים בסוף הברכות האמצעיות 'שמע קולנו ה' אלקינו וכו', כי גם שלא כווננו כראוי בתפלתנו, שישמע קול תפלתנו, גם כי הקול הוא בלי כוונה. ובחתימה אנו אומרים 'כי אתה שומע תפלת כל פה', כלומר אפילו התפילה שהיא מן השפה ולחוץ, שאינה בכוונה, אתה שומע אותה על ידי רחמיך הרבים, כיון שאינם יודעים לכוין בה, כמו שכתוב 'שומע תפלה עדיך כל בשר יבואו', כי מצד שהוא שומע קול התפלה גם בלי כוונה, עדיין כל בשר יבואו, אותם שהם קרובים לחומר מן הצורה והם מכונים לבשר, יבאו עדין תפלתם.

והוסיף בזה אחי המהר"ל בספר החיים (סליחה ומחילה פ"ח) עוד רמז: וכן דוד המלך עליו השלום, לסוף מאה ארבעים וחמשה מזמורים, אמר, 'תהלת ה' ידבר פי', 'דיבור פי' לא נאמר, רק 'ידבר פי' וכו' הורה דוד שלא נתכוון בהם כוונה ראויה, וזה 'דבר פי' כאילו לא היה כאן רק דיבור פה, הבאה מן השפה ולחוץ. ואף על פי כן הוא 'שומע תפלת כל פה' אלא שאין כל כך שכר לפעולתו. וזהו שנאמר 'ונצעק אל ה' וגו' וישמע קולנו', להגיד שאף על גב שתפלתנו אינו רק צעקת קול בעלמא, בערבוב, שזה מקדים וזה מאחר, אפילו הכי לא ימאס תפלת הרבים במקום שיש אסיפת עשרה שנקראו עדה עכ"ד.

באשר הוא שם

וכן מפורש בתורה הקדושה אצל ישמעאל (בראשית כא יז) 'כי שמע אלקים אל קול הנער באשר הוא שם', ובגמרא (ר"ה טז): פירשו שהאדם נידון לפי מעשיו באותה שעה ולא לפי מה שהוא עתיד לעשות.

[כה איתא שם בגמרא: ואמר רבי יצחק, אין דנין את האדם אלא לפי מעשיו של אותה שעה, שנאמר 'כי שמע אלהים אל קול הנער באשר הוא שם'.

'וישמע אלקים את קול הנער ויקרא מלאך אלקים אל הגר מן השמים ויאמר לה מה לך הגר אל תיראי כי שמע אלקים אל קול הנער באשר הוא שם (קריאת היום - בראשית כא, יז).

הרה"ק רבי נפתלי מרופשיץ ע"ה בספרו זרע קודש (ד"ה ואתחנן ה'): ואתחנן אל ה' בעת ההיא לאמר, שלא אמר באיזה עת דיבר שעליה אמר בעת ההיא, ללמדנו שבכל עת ועת יתפלל האדם לפי העת ההיא שנמצא עומד בה, יהיה העת איזה עת שרק יהיה, עכ"ל. ותמיד בכל עת ובכל שעה יכול כל יהודי להתפלל לבוראו גם אם אין זה הזמן שמרגיש קרבה והתעוררות בעבודתו, וגם אם אין מוחו פנוי מכל וכל.

עובד ה' אין לו להמתין להתעוררות עליונה ורוח ממרום

כענין זה מובא בשם המגיד מקוזניץ ע"ה (ראה באר משה ויחי ד"ה נפתלי) לבאר הפסוק (קהלת יא ד) 'שומר רוח לא יזרע, ורואה בעבים לא יקצור', כלומר השומר ומחכה עד שיערה עליו רוח ממרום והתעוררות העליון להתפלל ולעבדו יתברך שמו, איש כזה לא יזרע זריעה בעבודת השם לעולם, ואילו 'רואה בעבים' היינו מי שרואה להתפלל ולעבוד את השם אף כשהוא נמצא בעביות וכאילו עב הענן סך בעדו שאין מוחו בהיר כל כך, ואף על פי כן מתחזק ועובד עבודתו, 'לא יקצור', זה האיש לא יקצר לעולם בעבודת הבורא ברוך הוא.

ה' יתברך שומע תפילת כל פה - אף מיהודי הפשוט ביותר

כדבר הזה ממש נמצא גם בבחינת נפש, שאין איש מבני ישראל שאינו מסוגל להתפלל ולעבוד את השם יתברך, ובכל מדרגה שהוא - הקב"ה שומע בקשותיו, כמו שאומרים בתפילת שמונה עשרה 'כי אתה שומע תפילת כל פה עמך ישראל ברחמים', שאף אם התפילה היתה בבחינת 'פה', דהיינו מן השפה ולחוץ ובלי כוונה, אף על פי כן הוא יתברך שומע ומקבל צעקתו.

כמו שכתב המבי"ט בספרו בית אלקים

בני יששכר
 שארית ישראל
 תפארת שלמה
 יסוד העבודה
 מגן אברהם
 דברי יחזקאל
 פרי צדיק
 צדקת הצדיק
 חסד לאברהם

באר מים חיים
 יושר דברי אמת
 מנחם ציון
 אוהב ישראל
 מאור ושמש
 זרע קודש
 בת עין
 אור לשמים

אוצר בעל שם טוב
 תולדות יעקב יוסף
 נועם אלימלך
 מגורת זהב החדש
 מאור עינים
 אור המאיר
 עבודת ישראל
 קדושת לוי
 חיים וחסד

לזכות עופר פנחס בן צילה שיחי' · קרן בת רונית שתחי' טל
 אדמונד שיחי' בן איזה · רונית בת ינינה יעל · בנימין בן אסתר כל יוצאי חלציהם שיחי'
 להצלחה רבה ומופלגה בכל מעשה ידיהם, ולאריכות ימים ושנים טובות מתוך בריאות ונחת
 · לעילוי נשמת צילה בת דורה צביה ומאיר ע"ה ·

להצטרפות חייג עכשיו: 1800-22-55-66 והגליזון בדרך אליך

You can now subscribe and get journal delivered to your door.
 Call 718-407-2479 or email otzarpninei@gmail.com